

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 18. avgusta 2025.god
Ref. br.:AGJ 2758/25

PRESUDA

u

slučajevima br. KO193/25 i KO196/25

Podnosioci

KO193/25, Memli Krasniqi i 12 (dvanaest) drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo;

KO196/25, Hykmete Bajrami i 10 (deset) drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo

Ocena ustavnosti

“Odluke Skupštine o glasanju za Komisiju za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine”

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Nexhmi Rexhepi, predsednik
Safet Hoxha, zamenik predsednika
Bajram Ljatifi, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Enver Peci, sudija
Jeton Bytyqi, sudija

Podnosioci zahteva

1. Zahtev KO193/25 podneli su Memli Krasniqi, Vlora Çitaku, Abelard Tahiri, Arbnore Salihu, Sala Jashari, Perparim Gruda, Eliza Hoxha, Blerta Deliu-Kodra, Elmi Reçica, Rrahman

Rama, Jakup Nura, Rashit Qalaj i Ganimete Musliu, poslanici Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: Skupština) iz Demokratske partije Kosova (u daljem tekstu: PDK), koje zastupa Faton Fetahu, advokat u opštini Priština (u daljem tekstu: podnosioci zahteva).

2. Zahtev KO196/25 podneli su Hykmete Bajrami, Avdullah Hoti, Kujtim Shala, Fadil Hadergjonaj, Alban Zogaj, Krenar Xhaferi, Paris Guri, Lumir Abdixhiku, Jehona Lushaku, Arjeta Abazi i Armend Zemaj, poslanici Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: Skupština) iz Demokratskog saveza Kosova (u daljem tekstu: LDK), koje zastupa poslanica Hykmete Bajrami.

Osporeni akt

3. Podnosioci zahteva KO193/25 i KO196/25 osporavaju ustavnost *“Odluke Skupštine o glasanju za Komisiju za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine”*.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar zahteva KO193/25 i KO196/25 je ocena ustavnosti *“Odluke Skupštine o glasanju za Komisiju za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine”*, za koju podnosioci zahteva tvrde da nije u saglasnosti sa članovima 65. [Nadležnosti Skupštine], 67. [Izbor predsednika i potpredsednika], 74. [Vršenje funkcije] i 76. [Poslovnik o radu] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).

Pravni osnov

5. Zahtevi su podneti na osnovu stava 5. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] i stava 2. člana 116. [Pravni efekat odluka] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka), 42. (Tačnost podneska) i 43. (Rok) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilima 25. (Podnošenje zahteva i odgovora) i 72. (Zahtev u skladu sa stavom 5. člana 113. Ustava i članovima 42. i 43. Zakona) Poslovnika o radu Suda br. 01/2023 (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

6. Dana 3. jula 2025. godine, podnosioci zahteva KO193/25 podneli su svoj zahtev Sudu. Takođe, dana 4. jula 2023. godine, podnosioci zahteva KO196/25 su podneli svoj zahtev Sudu.
7. Dana 7. jula 2025. godine, predsednik Suda je odlukom [br. GJR. KO193/25] imenovao sudiju Bajrama Ljatifija za sudiju izvestioca i, odlukom [br. KSH. KO193/25], imenovao Veće za razmatranje sastavljeno od sudija: Nexhmi Rexhepi (predsedavajući), Radomir Laban i Enver Peci (članovi).
8. Istog dana, predsednik Suda je u skladu sa stavom 3. pravila 32. [Spajanje i razdvajanje zahteva] Poslovnika, nalogom [Urdh. KO193/25 i KO196/25], naložio spajanje zahteva KO196/25 sa zahtevom KO193/25. Na osnovu stava 4. gore navedenog pravila, za spojene zahteve, sudija izvestilac i sastav Veća za razmatranje ostaju u istom sastavu, kako je utvrđeno za prvi zahtev, odnosno zahtev KO193/25.

9. Dana 9. jula 2025. godine, Sud je o registraciji zahteva i nalogu za njihovo spajanje obavestio: (i) podnosioc zahteva; (ii) predsednicu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Predsednica); i (iii) zamenika generalnog sekretara Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: zamenik generalnog sekretara Skupštine), od koga je traženo da se po jedna kopija zahteva dostavi svim poslanicima Skupštine i da, najdalje do 11. jula 2025. godine, dostavi Sudu sve relevantne dokumente u vezi sa predmetom sporne stvari. Gore navedenim dopisima, Predsednica i zamenik generalnog sekretara Skupštine su obavешteni o tome da Predsednica i poslanici svoje komentare u vezi sa zahtevima podnosilaca zahteva, ukoliko ih imaju, mogu dostaviti do 11. jula 2025. godine.
10. Dana 11. jula 2025. godine, zamenik generalnog sekretara Skupštine je dostavio Sudu sledeću dokumentaciju:
 - (i) Poziv predsednika Skupštine VIII saziva za zajednički sastanak sa predsednicima političkih subjekata od 8. aprila 2025. godine;
 - (ii) Transkript sa zajedničkog sastanka sa predsednicima političkih subjekata od 8. aprila 2025. godine; i
 - (iii) Transkript konstitutivne sednice Skupštine koja je počela 15. aprila 2025. godine, i nastavljena 17, 19, 21, 23, 25, 27. i 29. aprila 2025. godine i 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29. i 31. maja 2025. godine i 2, 4, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27. i 29. juna 2025. godine i 1, 3, 5, 7. i 9. jula 2025. godine.
11. Istog dana, poslanica Saranda Bogujevci je u ime Pokreta Vetëvendosje! tražila odlaganje roka za dostavljanje komentara do 12. jula 2025. godine.
12. Istog dana, Sud je usvojio zahtev poslanice Sarande Bogujevci iz Pokreta Vetëvendosje!, obavestivši je da se komentari moraju dostaviti do 12. jula 2025. godine.
13. Dana 12. jula 2025. godine, poslanica Saranda Bogujevci iz Pokreta Vetëvendosje! dostavila je komentare u vezi sa zahtevima KO193/25 i KO196/25.
14. Dana 14. jula 2025. godine, Sud je tražio od zamenika generalnog sekretara Skupštine da do 15. jula 2025. godine, dostavi Sudu zapisnike sa sednica za konstituisanje Skupštine, na kojima se glasalo o izboru predsednika i potpredsednika Skupštine, svih saziva Skupštine od 2008. godine pa nadalje.
15. Istog dana, zamenik generalnog sekretara Skupštine dostavio je Sudu sledeću dokumentaciju:
 - (i) Transkript konstitutivne sednice Skupštine, održane 4. i 9. januara 2008. godine;
 - (ii) Transkript konstitutivne sednice Skupštine, održane 21. februara 2011. godine;
 - (iii) Transkript konstitutivne sednice Skupštine, održane 17. jula, 18. septembra i 8. decembra 2014. godine;
 - (iv) Transkript konstitutivne sednice Skupštine, održane 3, 4, 10, 14. i 26. avgusta i 7. septembra 2017. godine;
 - (v) Transkript konstitutivne sednice Skupštine, održane 26. decembra 2019. godine; i
 - (vi) Transkript konstitutivne sednice Skupštine, održane 22. marta 2021. godine.
16. Dana 15. jula 2025. godine, Sud je obavestio podnosioc zahteva KO193/25 i KO196/25 o komentarima koje je dostavila poslanica Saranda Bogujevci iz Pokreta Vetëvendosje!.

17. Dana 24. jula 2025. godine, Sud je jednoglasno odlučio (i) da odredi po službenoj dužnosti privremenu meru kojom se izabranim poslanicima Skupštine zabranjuje bilo kakva odluka i radnja u vezi sa konstitutivnom sednicom nakon isteka roka od 30 (trideset) dana, kao što je bilo utvrđeno u stavu 2 tačke II izreke presude KO124/25; (ii) da naloži da privremena mera stupi na snagu 27. jula 2025. godine, u trajanju do 8. avgusta 2025. godine; (iii) da dostavi ovu odluku strankama; (iv) da objavi ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona; i (v) da Odluka stupa na snagu dana 27. jula 2025. godine.
18. Dana 7. avgusta 2025. godine, sudija Radomir Laban je zatražio svoje izuzeće od odlučivanja u slučajevima KO193/25 i KO196/25, kao i KO215/25. Istog dana, Sud je jednoglasno odbio zahtev za izuzeće sudije Radomir Laban.
19. Dana 7. avgusta 2025. godine, Sud je razmotrio izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno izneo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva. Istoga dana, Sud je odlučio (i) da utvrdi, jednoglasno, da izabrani poslanici Skupštine nisu sproveli presudu Suda od 26. juna 2025. godine u slučaju KO124/25, i da se sledstveno sve sednice održane od 27. juna do 26. jula 2025. godine proglašavaju nevažećim; (ii) da utvrdi, jednoglasno, da predsedavajući Konstitutivne sednice Skupštine nije postupio u saglasnosti sa presudom Suda u slučaju KO124/25, od 26. juna 2025. godine, i da su sledstveno njegove radnje u nesaglasnosti sa stavom 1 člana 116. [Pravni efekat odluka] Ustava; (iii) da naloži, sa 6 (šest) glasova za i 1 (jedan) protiv, predsedavajućem Konstitutivne sednice Skupštine, da nastavi od tačke 3. dnevnog reda Konstitutivne sednice, usvojene 8. aprila 2025. godine, i u skladu sa stavom 2 člana 67. [Izbor predsednika i potpredsednika] Ustava, pozove predstavnika najveće parlamentarne grupe da predloži kandidata za predsednika Skupštine, koji se bira javnim glasanjem, koje se glasanje može odvijati samo do 3 (tri) puta za istog kandidata; (iv) da naloži, jednoglasno, da svi izabrani poslanici Skupštine, u skladu sa članom 4. [Oblik vladanja i podela vlasti], članom 7. [Vrednosti] i članom 74. [Vršenje funkcije] Ustava, tokom postupka izbora predsednika i potpredsednika Skupštine, budu prisutni i glasaju; (v) da naloži, sa 6 (šest) glasova za i 1 (jedan) protiv, da izabrani poslanici Skupštine, u skladu sa stavovima 2, 3 i 4 člana 67. [Izbor predsednika i potpredsednika] Ustava, izaberu predsednika i potpredsednike Skupštine shodno tačkama 3 i 4 dnevnog reda Konstitutivne sednice, u roku od 30 (trideset) dana od dana stupanja na snagu ove presude; (vi) da nastavi, jednoglasno, privremenu meru uvedenu 24. jula 2025. godine do stupanja na snagu ove presude; (vii) da dostavi ovu presudu strankama; (viii) da objavi ovu presudu u Službenom listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 4 člana 20. (Odluke) Zakona o Sudu; (ix) da konstatuje da ova presuda stupa na snagu na dan objavljivanja iste od strane Suda i obaveštenja stranaka.

Pregled činjenica

20. Sud najpre naglašava da su zahtevi podnosilaca u trenutnim slučajevima povezani sa zahtevom KO124/25, koji su Sudu podneli Time Kadrijaj i 10 (deset) drugih poslanika Skupštine.
21. U nastavku, i u meri u kojoj je to relevantno za okolnosti konkretnih zahteva, Sud će ukratko izložiti pregled činjenica u vezi sa zahtevom KO124/25.

Pregled činjenica u vezi sa zahtevom KO124/25

22. Dana 15. aprila 2025. godine, 19. dana nakon potvrde rezultata izbora od strane Centralne izborne komisije (u daljem tekstu: CIK), Skupština, na osnovu odluke [br. 01/794-2025]

od 27. marta 2025. godine, održala je prvu sednicu za konstituisanje Skupštine, kojom je predsedavao predsedavajući, prema dnevnom redu u kojem je bilo utvrđeno: (i) formiranje Privremene komisije za verifikaciju kvoruma i mandata poslanika; (ii) polaganje zakletve poslanika; (iii) izbor predsednika Skupštine; i (iv) izbor potpredsednika Skupštine. Nakon formiranja Privremene komisije za verifikaciju kvoruma i mandata poslanika, stavljen je na glasanje izveštaj Privremene komisije za verifikaciju kvoruma i mandata poslanika, ali taj izveštaj nije usvojen, zbog toga što su 52 (pedeset dva) poslanika glasala za, 46 (četrdeset šest) protiv i 11 (jedanaest) poslanika je bilo uzdržano. Kao rezultat toga, dana 17. aprila 2025. godine, sednica je prekinuta da bi bila nastavljena u roku od 48 (četrdeset osam) sati zbog toga što na konsultativnom sastanku nije postignut konsenzus. Dana 19. aprila 2025. godine, nastavljena je konstitutivna sednica, na kojoj je, (i) nakon što je predsedavajući stavio na glasanje formiranje Privremene komisije za verifikaciju kvoruma i mandata poslanika u istom sastavu, za istu glasalo 120 (sto dvadeset) poslanika Skupštine; (ii) Privremena komisija je podnela izveštaj kojim je utvrdila validnost mandata poslanika Skupštine i isti je jednoglasno usvojen; i (iii) svi poslanici su položili svoju zakletvu. Istog dana, nakon zahteva predsedavajućeg upućenog Pokretu Vetëvendosje! da predloži kandidata za predsednika/cu Skupštine, isti je predložio poslanicu Albulenu Haxhiu, ali taj predlog nije usvojen tokom glasanja koje je održano dva puta. Nakon toga, konstitutivna sednica je nastavljena 21, 23, 25, 27. i 29. aprila 2025. godine, i na tim sednicama je predlog za predsednicu Skupštine bio isti i nije uspeo da osvoji potreban broj glasova poslanika. Nakon toga, od 1. maja 2025. godine do objavljivanja presude u slučaju KO124/25, Skupština je nastavila sa održavanjem stalnih sednica za konstituisanje, tokom kojih je predsedavajući tražio od političkih stranaka da predlože po 1 (jednog) člana za Komisiju za tajno glasanje, ali taj predlog nije osvojio potreban broj glasova, što je rezultiralo nekonstituisanjem Skupštine.

23. Dana 26. juna 2025. godine, Sud je presudom u slučaju KO124/25, sa podnosiocima zahteva: Time Kadrijaj i 10 (deset) drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo, ocena ustavnosti *“Odluke Skupštine Kosova o odbijanju formiranja Komisije za tajno glasanje, kao i svih drugih odluka iste prirode donetih na prethodnim i naknadnim sednicama po istom pitanju, sadržanih u dokumentu pod nazivom "transkript konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo, održane 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29. aprila, 1, 3. i 5. maja 2025. godine”*”, utvrdio:

- (i) da sednica za konstituisanje Skupštine, započeta 15. aprila 2025. godine, nije završena i da, kao rezultat neizbora predsednika/ce i potpredsednika Skupštine Republike Kosovo, ista nije održana u skladu sa odredbama i zahtevima stava 1. člana 66. [Izbor i mandat] Ustava; i
- (ii) da izabrani poslanici Skupštine, u primeni stava 1. člana 66. [Izbor i mandat] u vezi sa članom 67. [Izbor predsednika i potpredsednika], članom 70. [Mandat poslanika] i članom 74. [Vršenje funkcije] Ustava Republike Kosovo, Glavom IV Poslovnika Skupštine Republike Kosovo i u skladu sa presudom, moraju što je pre moguće, a najkasnije u roku od 30 (trideset) dana da zatvore konstitutivnu sednicu Skupštine, tako što će izabrati njenog predsednika i potpredsednike.

Pregled činjenica u vezi sa zahtevima KO193/25 i KO196/25

24. Dana 27. juna 2025. godine, nastavljena je konstitutivna sednica Skupštine, kojoj je prisustvovalo 100 (sto) poslanika. Predsedavajući je, nakon konsultacije sa predstavnicima političkih subjekata, obavestio poslanike da su se oni, uzimajući u obzir presudu Suda u

slučaju KO124/25, složili da se sednica prekine dok se ne završi sastanak sa političkim liderima koje je pozvao najveći politički subjekt i da se konstitutivna sednica Skupštine nastavi 29. juna 2025. godine, u 11:00 sati.

25. Dana 29. juna 2025. godine, nastavljena je konstitutivna sednica Skupštine, kojoj je prisustvovalo 95 (devedeset pet) poslanika. Predsedavajući je tražio od političkih stranaka da predlože po 1 (jednog) poslanika za člana Komisije za tajno glasanje, a taj predlog je, nakon što je stavljen na glasanje, dobio 53 (pedeset tri) glasa za, nijedan glas protiv i nijedan izdržani glas. Predsedavajući je prekinuo sednicu i obavestio poslanike da će se sednica nastaviti 1. jula 2025. godine, u 11:00 sati.
26. Konstitutivna sednica je nastavljena 1. jula 2025. godine, kada je predsedavajući, nakon što je utvrdio da se u sali nalazi 100 (sto) poslanika, ponovo tražio od političkih stranaka da predlože članove za Komisiju za tajno glasanje, a taj predlog je, nakon što je stavljen na glasanje, dobio 51 (pedeset jedan) glas za, nijedan glas protiv i nijedan uzdržani glas. Predsedavajući je prekinuo sednicu i obavestio poslanike da će se sednica nastaviti 3. jula 2025. godine, u 11:00 sati.
27. Dana 3. jula 2025. godine, nastavljena je konstitutivna sednica Skupštine, kojoj je prisustvovalo 99 (devedeset devet) poslanika. Predsedavajući je tražio od političkih stranaka da predlože po 1 (jednog) poslanika za člana Komisije za tajno glasanje, a taj predlog je, nakon što je stavljen na glasanje, dobio 54 (pedeset četiri) glasa za, nijedan glas protiv i nijedan uzdržani glas. Predsedavajući je prekinuo sednicu i obavestio poslanike da će se sednica nastaviti 5. jula 2025. godine, u 11:00 sati.
28. Nakon objavljivanja presude Suda u predmetu KO124/25, Skupština je nastavila sa održavanjem sednica za konstituisanje Skupštine 27. juna, 29. juna, 1. jula, 3. jula, 5. jula, 7. jula, 9. jula, 11. jula, 13. jula, 15. jula, 17. jula, 19. jula, 21. jula i 23. jula 2025. godine, tokom kojih izabrani poslanici Skupštine nisu završili konstitutivnu sednicu Skupštine za izbor predsednika Skupštine i njegovih/njenih potpredsednika.
29. Dana 22. jula 2025. godine, predsednica Republike Kosovo je podnela Sudu zahtev za „ocenu sukoba ustavnih nadležnosti iz člana 113 (3)(1) Ustava Republike Kosovo“, registrovan u Sudu pod brojem KO215/25.
30. Dana 24. jula 2025. godine, Sud je jednoglasno odlučio (i) da odredi po službenoj dužnosti privremenu meru kojom se izabranim poslanicima Skupštine Republike Kosovo zabranjuje bilo kakva odluka i radnja u vezi sa konstitutivnom sednicom nakon isteka roka od 30 (trideset) dana, kao što je bilo utvrđeno u stavu 2 tačke II izreke presude KO124/25; (ii) da naloži da privremena mera stupi na snagu 27. jula 2025. godine, u trajanju do 8. avgusta 2025. godine; (iii) da dostavi ovu odluku strankama; (iv) da objavi ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona; i (v) da Odluka stupa na snagu dana 27. jula 2025. godine.
31. Dana 25. i 26. jula 2025. godine, Skupština je nastavila sa održavanjem sednica za konstituisanje Skupštine tokom kojih izabrani poslanici Skupštine nisu završili konstitutivnu sednicu Skupštine za izbor predsednika i njenih potpredsednika.

Navodi podnosioca zahteva

32. Podnosioci zahteva KO193/25 i KO196/25 tvrde da je: *“Odluka Skupštine o glasanju za Komisiju za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine”* doneta u suprotnosti sa članovima 65. [Nadležnosti Skupštine], 67. [Izbor predsednika i potpredsednika], 74. [Vršenje funkcije] i 76. [Poslovnik o radu] Ustava.
33. U nastavku, Sud će najpre predstaviti navode podnosioca zahteva KO193/25, a nakon toga će nastaviti sa kratkim pregledom navoda podnosioca zahteva KO196/25.

(i) Navodi podnosioca zahteva KO193/25

34. Podnosioci zahteva KO193/25 naglašavaju da konstitutivne sednice od 29. juna 2025. godine i 1. i 3. jula 2025. godine, na kojima je traženo predlaganje članova za Komisiju za tajno glasanje za izbor predsednika Skupštine, nisu održane u skladu sa presudom Suda u slučaju KO124/25, što je rezultiralo povredom nalaza i izričitih uputstava koja su data presudom.
35. U tom smislu, podnosioci zahteva KO193/25 dodaju da je pitanje Komisije za tajno glasanje iscrpno razmotreno i da je Sud: *“u kontekstu razmatranja zahteva, utvrdio:*
- *Da je dnevni red konstitutivne sednice nepromenljiv i da se ne može menjati nakon početka konstitutivne sednice;*
 - *Da niko nema pravo da uvede tajno glasanje bez ustavnog osnova;*
 - *Da je dnevni red konstitutivne sednice utvrđen u st. 4 člana 8. Poslovnika Skupštine i da predstavlja glavni i jedini sadržaj konstitutivne sednice, koga se predsedavajući konstitutivne sednice mora strogo pridržavati;*
 - *Da Ustav ne utvrđuje način glasanja za izbor predsednika Skupštine”.*
36. Nakon toga, podnosioci zahteva KO193/25 tvrde da proceduralni predlozi nisu primenljivi za konstitutivnu sednicu, već samo za redovne plenarne sednice. Po rečima podnosioca zahteva, *“nepodvrgavanje redovnim parlamentarnim procedurama”, znači pravnu nemogućnost da se dnevni red ove sednice dopuni/izmeni, iz razloga što, kako je utvrđeno u st. 178 relevantne presude, pitanje načina glasanja na konstitutivnoj sednici, odnosno da li ono treba da bude javno ili tajno, nije utvrđeno ni ustavnim odredbama niti u Glavi IV Poslovnika Skupštine”.*
37. U tom smislu, podnosioci zahteva KO193/25 dodaju sledeće: *“Shodno tome, sud je jasno i precizno utvrdio da odredbe koje uređuju održavanje konstitutivne sednice, ne sadrže nikakvu referencu na član 53. (Izmena dnevnog reda), član 57. (Proceduralni predlozi), niti na član 122. (Tumačenje Poslovnika Skupštine) Poslovnika Skupštine, ocenivši na ovaj način da predmet, svrha i obim ova tri (3) člana Poslovnika Skupštine uređuju druga pitanja parlamentarnog života i da se isti ne mogu primeniti za potrebe procedure konstitutivne sednice, u odsustvu utvrđenja/reference na iste u Glavi IV Poslovnika Skupštine”.*
38. Podnosioci zahteva naglašavaju da se presudom u slučaju KO124/25, Sud pozvao na izbor Predsednika i sudija Ustavnog suda, kao slučajeve u kojima se primenjuje način tajnog glasanja. U tom smislu, podnosioci zahteva KO193/25 tvrde da način tajnog glasanja za izbor predsednika Skupštine uopšte nije predviđen u Ustavu i da *“[...], nije slučajno to što*

se izbor predsednika Skupštine na osnovu ranije prakse, obavljao samo javnim glasanjem, jer član 67.2 Ustava ne sadrži nijedan takav ustavni uslov – za predlaganje dva ili više kandidata, već je ograničen samo na predlaganje kandidata za predsednika Skupštine od strane najveće parlamentarne grupe”. Prema podnosiocima ovog zahteva, “činjenica da Ustav ne utvrđuje tajni način za izbor predsednika Skupštine i, povrh svega, činjenica da Glava IV Poslovnika Skupštine – kao jedini pravni osnov po kome se organizuje proces glasanja u ovom organu - takođe ne utvrđuje takav način glasanja - izbor predsednika Skupštine se mora sprovesti uzimajući u obzir jedino ranije prakse konstituisanja Skupštine”.

39. Nadalje, podnosioci zahteva KO193/25 tvrde da je osporena odluka neustavna kao rezultat povrede odredaba navedenih u presudi Suda u slučaju KO124/25, pošto je, u smislu stava 6. člana 65. [Nadležnosti Skupštine] Ustava, onemogućila da Skupština vrši svoju nadležnost da izabere predsednika Skupštine. Takođe, podnosioci zahteva tvrde da je osporena odluka u suprotnosti sa stavom 108. presude Suda u slučaju KO119/14.
40. U tom smislu, podnosioci zahteva KO193/25 tvrde da je “vođenje” i “zaključenje” konstitutivne sednice onemogućeno isključivo kao rezultat odluke predsedavajućeg sednice, prvo, da od političkih subjekata traži predloge za članove Komisije za tajno glasanje, drugo, da stavi na glasanje, treće, da se glasa o Komisiji za tajno glasanje, i četvrto, da proizvoljno prekine sednicu, nakon neusvajanja, odnosno neodobravanja procedure za tajno glasanje”. Podnosioci zahteva smatraju da su gore navedene radnje predsedavajućeg konstitutivne sednice u potpunoj suprotnosti sa uputstvima Suda i da predstavljaju odstupanje od dnevnog reda, koji je prethodno i izričito utvrđen u stavu 4. člana 8. Poslovnika Skupštine.
41. Nakon toga, podnosioci zahteva tvrde da je procedura glasanja za Komisiju za tajno glasanje od strane poslanika u suprotnosti sa članom 74. [Vršenje funkcije] Ustava, sa obrazloženjem da poslanici koji su glasali za takav predlog, u suprotnosti sa dnevnim redom konstitutivne sednice, nisu vršili svoju funkciju u najboljem interesu Republike Kosovo i u skladu sa Ustavom i Poslovnikom Skupštine. Pored toga, po mišljenju podnosilaca zahteva, “proizvoljna radnja predsedavajućeg sednice da se prekine nastavak konstitutivne sednice, nakon neuspeha da se formira gore navedena Komisija, predstavlja njegov neustavni akt, jer je na taj način onemogućio poslanicima Skupštine da obavljaju svoje funkcije u “najboljem interesu Republike Kosovo i u skladu sa Ustavom i Poslovnikom Skupštine”, a to je radnja koja je očigledno bila u suprotnosti sa st. 4 člana 8. Poslovnika Skupštine, kao i sa st. 155, 165, 178, 179, 182 i 187 relevantne presude”.
42. Podnosioci zahteva KO193/25 smatraju da se, usled toga što način glasanja za izbor predsednika Skupštine nije uređen Ustavom, konstitutivna sednica mora održati samo na osnovu stava 4. člana 8. Poslovnika Skupštine, kao i na osnovu ranijih praksi Skupštine. S tim u vezi, podnosioci zahteva dodaju da se nastavak konstitutivne sednice od 29. juna i 1. i 3. jula 2025. godine, odvijao na pogrešan način i da su gore navedene ustavne povrede ponovljene na isti način.
43. Podnosioci zahteva tvrde da je “nemogućnost uspešne realizacije konstitutivne sednice, odnosno izbora predsednika i potpredsednika Skupštine, isključivo povezana sa pogrešnim tumačenjem i odsustvom pravilnog i potpunog razumevanja nalaza i uputstava iz relevantne presude od strane najveće parlamentarne grupe (u ovom slučaju Pokreta Vetëvendosje) i predsedavajućeg konstitutivne sednice (koji je i poslanik ove parlamentarne grupe), koji su predlog za tajno glasanje i/ili Komisiju za tajno glasanje,

koja bi upravljala takvom procedurom glasanja, pretvorili u sredstvo za blokiranje konstituisanja Skupštine”.

44. U tom smislu, podnosioci zahteva KO193/25 naglašavaju da je član 67. [Izbor predsednika i potpredsednika] Ustava, utvrdio proces izbora predsednika odvojeno od procesa izbora potpredsednika. Prema podnosiocima zahteva, najveća parlamentarna grupa kontinuirano blokira konstituisanje Skupštine, te tvrde da obaveza izbora predsednika Skupštine pripada svim poslanicima, a ne najvećoj parlamentarnoj grupi. S tim u vezi, podnosioci zahteva navode da je, *“iako je st. 2. člana 67. Ustava, jasno utvrdio dva (2) neodvojiva elementa u vezi sa izborom predsednika Skupštine (1. Pravo parlamentarne grupe da predloži predsednika Skupštine; 2. Uslov da predloženi kandidat bude izabran većinom glasova svih poslanika Skupštine Kosova), u okolnostima konkretnog slučaja, najveća parlamentarna grupa, čak i nakon objavljivanja relevantne presude, postupa uz zabrinjavajuće i veoma ozbiljno nepoštovanje prema obavezi koju ima “da sarađuje u dobroj veri i konstruktivnim konsultacijama sa drugim parlamentarnim grupama, kako bi pronašla neophodan konsenzus ili kompromis, tako da ovo pravo ni na koji način ne rezultira blokiranjem konstituisanja Skupštine”.*
45. Podnosioci zahteva KO193/25, pozivajući se na stavove 130, 185 i 190 presude Suda u slučaju KO124/25, naglašavaju da se nalazi Suda odnose na *“obavezu koju ima samo najveća parlamentarna grupa da osigura (putem konsenzusa i kompromisa sa drugim parlamentarnim grupama), potrebnu većinu poslanika za izbor predsednika Skupštine, kako se ovo pravo ne bi i dalje pretvaralo u sredstvo blokiranja za konstituisanje Skupštine”.* Podnosioci zahteva tvrde da je tendencija najveće parlamentarne grupe da izjednači proces izbora predsednika sa procesom izbora potpredsednika, potpuno neosnovana, u suprotnosti sa Ustavom i Poslovnikom Skupštine, kao i samim nalazima gore navedene presude Suda, pošto je, prema podnosiocima zahteva, *“bez ikakve sumnje jasno stavljeno do znanja da obaveza za ostale parlamentarne grupe važi samo u odnosu na izbor potpredsednika Skupštine, čiji izbor ne zahteva ni kompromis, ni konsenzus, već je ograničen samo na saradnju i konstruktivne konsultacije radi predlaganja i glasanja o kandidatima za potpredsednike, čiji izbor se ni na koji način ne može blokirati, budući da je glasanje o njihovom izboru zajedničko, a ne individualno. [...]”.*
46. Shodno tome, podnosioci zahteva KO193/25 smatraju da je neophodno da Sud pruži iscrpno i konačno pojašnjenje u vezi sa jasnim obavezama parlamentarnih grupa za izbor predsednika i potpredsednika Skupštine i da, uzimajući u obzir rok od 30 dana za zaključenje konstitutivne sednice Skupštine, Sud, po hitnom postupku, oceni ustavnost osporene odluke i da se, sa druge strane, osigura razuman rok za konstituisanje Skupštine najkasnije u gore navedenom roku.
47. Na kraju, podnosioci zahteva KO193/25 traže od Suda (i) da proglasi zahtev prihvatljivim; (ii) da proglasi da je odluka Skupštine o glasanju za Komisiju za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine, u suprotnosti sa Ustavom; (iii) da proglasi da je odluka Skupštine o prekidu konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine, u suprotnosti sa Ustavom; (iv) da naloži Skupštini da nastavi konstitutivnu sednicu (izbor predsednika) do njene uspešne i potpune realizacije, samo na osnovu ranijih praksi konstituisanja Skupštine, putem javnog glasanja; i (v) da utvrdi da neuspeh u izboru predsednika Skupštine i/ili potpredsednika Skupštine ne prouzrokuje održavanje novih parlamentarnih izbora.

(ii) *Navodi podnosioca zahteva KO196/25*

48. Podnosioci zahteva KO196/25 tvrde da je predsedavajući konstitutivne sednice pri donošenju odluke o formiranju Komisije za tajno glasanje u vezi sa izborom predsednika Skupštine, na sednici od 29. juna 2025. godine i nakon objavljivanja presude Suda u slučaju KO124/25, povredio ustavne odredbe usled nepoštovanja presude Suda u slučaju KO124/25 od 26. juna 2025. godine.
49. Podnosioci zahteva u vezi predloga predsedavajućeg preciziraju da: *“Tako je takav predlog odbijen, time što nije usvojen, predsedavajući sednice je, na neustavan način, uz povredu odredaba Ustava i postupajući u suprotnosti sa nalazima presude Ustavnog suda, prekinuo rad Skupštine za nastavak konstitutivne sednice i odložio sednicu za 1. jul 2025. godine. Shodno tome, predlog i glasanje za Komisiju za tajno glasanje, kao i proizvoljni prekid sednice od strane predsedavajućeg sednice, bili su u suprotnosti sa članom 65 (6), članom 67. st. 7 (2), članom 74. i članom 76. Ustava.”*
50. Prema podnosiocima zahteva, presudom u slučaju KO124/25 *“u nekoliko tačaka utvrđen je način organizovanja konstitutivne sednice, uključujući i pojašnjenje da se dnevni red na konstitutivnoj sednici ne može menjati u odnosu na dnevni red koji je utvrđen na početku prve sednice, kako je taksativno utvrđeno u Poslovniku Skupštine.”* Prema tome, podnosioci zahteva argumentiraju da je *“Ustavni sud definisao da je dnevni red nepromenljiv u odnosu na dnevni red koji je utvrđen na početku konstitutivne sednice, predsedavajući sednice nema pravo da postupa drugačije, čak ni kada bi postojala politička volja za izmenu tačaka dnevnog reda. To stoga što politička volja služi svrsi postizanja političkih sporazuma o uspostavljanju institucija nakon nacionalnih izbora, ali ni u kom slučaju ne sme da se meša u procedure utvrđene ustavnim odredbama i odredbama Poslovnika Skupštine, dok su iste na snazi. Politička volja se u budućnosti može usmeriti ka ustavnim i zakonskim izmenama i izmenama pravila utvrđenih Poslovnikom Skupštine, ali se ta volja neće nikako ostvarivati kršenjem parlamentarnih procedura dok su one na snazi”*.
51. U tom smislu, podnosioci zahteva ističu da: *“Svaki parlamentarni subjekt koji glasa za formiranje Komisije za tajno glasanje učinio bi ustavnu povredu, a samim tim bi bilo ugroženo demokratsko funkcionisanje najviše predstavničke i zakonodavne institucije u našoj državi. Shodno tome, u ovom slučaju, Ustavni sud Republike Kosovo treba da iscrpi razmatranje ovog zahteva i donese još jasnije nalaze tako što će usvojiti naš zahtev sa tačkama predloženim u izreci presude o ovom slučaju, pošto se jasno uočava tendencija predsedavajućeg sednice i njegovog političkog subjekta da se trude da pogrešno tumače nalaze presude Ustavnog suda o ovom slučaju.”*
52. Podnosioci zahteva dalje argumentiraju da Ustavni sud treba da se bavi i ulogom predsedavajućeg sednice u slučajevima kada je isti povredio Ustav Republike Kosovo prilikom vršenja svog mandata/uloge vođenja konstitutivne sednice, posebno u slučaju kada postoji presuda Ustavnog suda, koja je pružila potrebne nalaze i uputstva o poštovanju dnevnog reda konstitutivne sednice u skladu sa odredbama Poslovnika Skupštine. S tim u vezi oni preciziraju da *“se moraju stvoriti mogućnosti da sednica sprovede svoj rad u skladu sa dnevnim redom konstitutivne sednice, pružajući poslanicima mogućnost da glasaju o izboru predsednika Skupštine i izboru potpredsednika Skupštine, kao dve odvojene tačke dnevnog reda, otvarajući put osnivanju institucija nakon parlamentarnih izbora.”*

53. Dalje, podnosioci zahteva ocenjuju da se član 53. (Izmena dnevnog reda), član 57. (Proceduralni predlozi) i član 122. (Tumačenje) Poslovnika Skupštine Republike Kosovo ne mogu primeniti na konstitutivnu sednicu, već se isti primenjuju samo na redovne skupštinske sednice, jer prema njima *„zbog toga što je dnevni red konstitutivne sednice taksativno utvrđen Poslovníkom Skupštine, kako je propisano članom 8. stav 4. Poslovnika Skupštine Republike Kosovo.”*
54. U nastavku elaboriranja njihovih navoda, podnosioci zahteva ističu da: *“Održavanje konstitutivne sednice je onemogućeno na arbitraran način kao rezultat odluke predsedavajućeg sednice, kao prvo, da izmeni dnevni red konstitutivne sednice tražeći od političkih subjekata predloge za članove Komisije za tajno glasanje, kao drugo, stavljajući na glasanje Komisiju za tajno glasanje i bez postojanja predloga od većine političkih subjekata zastupljenih u Skupštini i kao treće, da arbitrarno prekine sednicu, nakon što nije izglasana, odnosno nije usvojena procedura za tajno glasanje, čime je poslanicima onemogućeno da glasaju za predsednika Skupštine.”*
55. Kao posledica, podnosioci zahteva tvrde da su radnje predsedavajućeg sednice u potpunoj suprotnosti sa ustavnim odredbama, kao i sa uputstvima i nalazima Suda, a povrhu svega predstavljaju odstupanje od unapred određenog dnevnog reda, koji je izričito definisan u stavu 4. člana 8. Poslovnika Skupštine - koji, u smislu člana 76. Ustava, predstavlja najviši akt u kojem se utvrđuju unutrašnja organizacija i način rada Skupštine.
56. Podnosioci zahteva takođe argumentiraju da prekid nastavka konstitutivne sednice, nakon neuspeha u formiranju Komisije za tajno glasanje, predstavlja *“neustavan akt, jer je na ovaj način poslanicima Skupštine onemogućio da obavljaju svoju funkciju u “najboljem interesu Republike Kosovo i u skladu sa Ustavom i Poslovníkom Skupštine”*. Prema tome, podnosioci zahteva tvrde da su radnje predsedavajućeg sednice u suprotnosti sa stavom 4. člana 8. Poslovnika Skupštine, kao i sa stavovima 155, 165, 178, 179, 182 i 187 presude Suda u slučaju KO124/25.
57. U nastavku, podnosioci zahteva preciziraju da je članom 67. (Izbor predsednika i potpredsednika) Ustava jasno utvrđen proces izbora predsednika odvojeno od procesa izbora potpredsednika, kao i obaveze parlamentarnih grupa u odnosu na njihov proces izbora. Prema njima, stav 2. člana 67. Ustava jasno *„je utvrdio dva (2) neodvojiva elementa u vezi sa izborom predsednika Skupštine (1. Pravo parlamentarne grupe da predloži predsednika Skupštine; 2. Uslov da se predloženi kandidat bira većinom glasova svih poslanika Skupštine), u okolnostima konkretnog slučaja, najveća parlamentarna grupa čak i nakon objavljivanja relevantne presude, postupa tako što ne poštuje presudu Ustavnog suda, “da sarađuje u dobroj veri i konstruktivno se konsultuje sa ostalim parlamentarnim grupama kako bi se pronašao potreban konsenzus ili kompromis i da ovo pravo ni na koji način ne može rezultirati blokiranjem konstituisanja Skupštine”*.
58. S tim u vezi, podnosioci zahteva argumentiraju da: *“[...] kontinuirana tendencija najveće parlamentarne grupe da proces izbora predsednika smatra istim političkim i proceduralnim procesom sa procesom izbora potpredsednika Skupštine, potpuno neosnovana, u suprotnosti sa Ustavom i Poslovníkom Skupštine. Predsednik Skupštine je predstavnik institucije Skupštine i isti, kada bude izabran, predstavlja Skupštinu, dok su potpredsednici Skupštine politički predstavnici najvećih parlamentarnih grupa koji adresiraju stavove političkih grupa u organima Skupštine Republike i isti se biraju zajedničkim glasanjem kao neposredni predstavnici parlamentarnih grupa.”* U tom smislu, podnosioci zahteva ocenjuju da je *“član 67. Ustava, odvojio proces izbora*

predsednika od procesa izbora potpredsednika. Njihovo predlaganje, glasanje i izbor su odvojeni, posebni i nisu međusobno uslovljeni. Stoga je od suštinske važnosti da Sud ovo razjasni kako bi se otklonila svaka tendencija blokirajuće politike koja ima za cilj da se izbor predsednika Skupštine i potpredsednika Skupštine stopi u jednu tačku dnevnog reda.”

59. Dalje u vezi sa stavom 145. presude u slučaju KO124/25, kojim je utvrđeno da je konstitutivna sednica Skupštine, u smislu stava 1 člana 66. Ustava, ustavni akt koji mora biti uspešno završen u roku od 30 (trideset) dana od dana zvaničnog objavljivanja rezultata izbora, ispunjavanjem svih bitnih elemenata ustava, uključujući i izbor predsednika/ce u skladu sa stavom 2 člana 67. i potpredsednika shodno stavovima 3 i 4 člana 67. Ustava. Podnosioci zahteva traže od Suda da „[...] razjasni okolnosti kada Skupština ne uspe da se konstituiše u roku od 30 dana, koje radnje se moraju preduzeti i koja je uloga drugih institucija, u konkretnom slučaju predsednika Republike, kao garanta demokratskog funkcionisanja institucija.”
60. Na kraju, podnosioci zahteva ponavljaju da je *“odluka Skupštine Kosova o glasanju za Komisiju za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29.06.2025. godine, u vezi sa izmenom dnevnog reda konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo, koja je počela 15. aprila 2025. godine”* u suprotnosti sa tačkom 6 člana 65, tačkom 2 stava 7 člana 67, članom 74. i članom 76. Ustava Republike Kosovo.
61. Konačno, podnosioci zahteva traže od Suda da: (i) da proglasi zahtev prihvatljivim; (ii) da proglasi da je *„odluka Skupštine o glasanju za Komisiju za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine”* u suprotnosti sa članom 65. tačka 6, članom 67. tačka 7 (2), članom 74. i članom 76. Ustava Republike Kosovo; (iii) da proglasi da je *„odluka Skupštine o prekidu konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine u suprotnosti sa Ustavom Republike Kosovo“*; i (iv) da naloži *„predsedavajućem konstitutivne sednice da održi rad sednice u skladu sa članom 65. tačka 6, članom 67. tačka 7 (2), članom 74. i članom 76. Ustava Republike Kosovo, kao i članom 8. stav 4. Poslovnika Skupštine Republike Kosovo, prema predlogu dnevnog reda na početku konstitutivne sednice, sa javnim glasanjem”*.

Komentari poslanika Pokreta Vetëvendosje!

62. Dana 12. jula 2025. godine, poslanici Pokreta Vetëvendosje!, koje zastupa poslanica Saranda Bogujevci, dostavili su Sudu svoje komentare na navode podnosioca zahteva KO193/25 i KO196/25 u vezi sa ocenom ustavnosti *“Odluke Skupštine o glasanju za Komisiju za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine”*.
63. Na početku, poslanici Pokreta Vetëvendosje! tvrde da su podnosioci zahteva pogrešno razumeli i protumačili presudu Suda u slučaju KO124/25. S tim u vezi, poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da *“Iako je Ustavni sud u slučaju br. KO124/25 utvrdio da konstitutivna sednica predstavlja ustavni akt, isti s pravom nije utvrdio da je “Odluka o glasanju za Komisiju za tajno glasanje u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva, održane prema transkriptu i sadržane u zapisnicima sa nastavaka konstitutivne sednice” akt usvojen od strane Skupštine . U odsustvu akata koje je usvojila Skupština, čak i odluke negativne prirode kojom se odbija glasanje za Komisiju za tajno glasanje, bilo da je u*

pisanoj formi ili ne, Ustavni sud nije presudio o navodima podnosilaca u slučaju br. KO124/25, zbog toga što nije postojao nijedan akt usvojen od strane Skupštine. Ovo ne kažemo nužno da bismo osporili prihvatljivost ovih zahteva, već da bismo do kraja razjasnili proces i proceduru donošenja odluka u Skupštini Kosova, uključujući i činjenicu da Skupština, u odsustvu kvoruma, praktično odbijanja dela poslanika koji su položili zakletvu da učestvuju u glasanju, ne uspeva da donese bilo kakvu vrstu odluke. Prema tome, ne postoji nijedna ni pisana niti nepisana odluka o osnivanju Komisije za tajno glasanje, ni za niti protiv nje, ne postoji ni odluka o izboru predsednika i potpredsednika Skupštine ni javnim niti tajnim glasanjem. Takođe, ne postoji ni odluka o neizboru predsednika Skupštine. Samo jedna od ovih odluka ili nekoliko njih zajedno, proizvele bi odluku/e Skupštine i u materijalnom smislu, sa pravnim posledicama i jasnim predmetom za eventualnu ocenu njihove ustavnosti. Po ovom pitanju, Ustav u članu 113. stav 5, jasno propisuje da je jedan od uslova za prihvatljivost zahteva za razmatranje ustavnosti, taj da akt mora biti usvojen od strane Skupštine. Takav akt ne postoji za ovaj proces i kao rezultat toga, aktiviranje člana 113. stav 5, nije dozvoljeno u ovoj fazi”.

64. Nadalje, poslanici Pokreta Vetëvendosje!, pozivajući se na stav 5. člana 113. Ustava, dodaju da, po njihovom mišljenju, Sud nema pravo da obavlja tumačenje mišljenja, stavova i ponašanja poslanika u toku konstitutivne sednice, već samo formalnih akata koji su izglasani u Skupštini. U tom smislu, poslanici Pokreta Vetëvendosje! podvlače da se *“Iz zahteva podnosilaca stvara ubeđenje da podnosioci pretenduju preventivnu ustavnu kontrolu procesa u kojem nije donet nijedan akt, zbog toga što jedan deo poslanika koji su prisustvovali sednici nije ispunio svoju ustavnu obavezu da učestvuje u glasanju, kako je utvrđeno u presudama KO119/14 i KO124/25”.*
65. Poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da podnosioci zahteva nisu razjasnili koji je to akt koji se osporava i koju posledicu sprečavaju pošto se glasanje za Komisiju za tajno glasanje i izbor predsednika Skupštine nisu ni desili. Po mišljenju poslanika Pokreta Vetëvendosje!, *“Podnosioci imaju sve mehanizme i mogućnosti, to jest ustavni put osporavanja, omogućivši prethodno donošenje akta Skupštine, bilo da se radi o glasanju za komisiju ili izboru predsednika Skupštine, kako bi potom eventualno tražili ocenu ustavnosti glasanja za Komisiju ili izbora predsednika Skupštine, kako u pogledu procedure tako i u pogledu sadržaja”.*
66. U nastavku, poslanici Pokreta Vetëvendosje! smatraju da je Sud presudom u slučaju KO124/25 utvrdio da poslanici moraju da doprinesu konstituisanju Skupštine, tako što će biti konstruktivni učestvujući u glasanju i da ne mogu biti oslobođeni ove obaveze. U tom smislu, poslanici Pokreta Vetëvendosje! dodaju da podnosioci zahteva ne učestvuju u glasanju i ne predlažu bilo kakav put kojim bi se išlo ka konstituisanju Skupštine.
67. Povodom navoda podnosilaca zahteva koji se odnose na način glasanja, poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da *“Pokušaj podnosilaca da isključe mogućnost tajnog glasanja kao načina glasanja za predsednika Skupštine, potpuno se urušava pred dva jasna i nesporna nalaza Suda u presudi u slučaju KO124/25. Prvo, Sud je primetio da Ustav ne samo da ne predviđa tajno glasanje za predsednika Skupštine, već ne predviđa ni javno glasanje: “Sud ističe da pitanje načina glasanja na konstitutivnoj sednici, odnosno da li treba da bude javno ili tajno, nije određeno ni ustavnim odredbama niti Glavom IV Poslovnika Skupštine” (st. 178, naglasak dodat). Prema logici podnosilaca, dakle, da li treba izvesti zaključak da ni javno glasanje ni tajno glasanje nije dozvoljeno jer su oba “bez ustavnog osnova”? Naravno da ne. Drugo, obe presude Suda, u slučajevima KO124/25 i KO119/14, nekoliko puta ponavljaju da je tajno glasanje, kao*

način glasanja, prihvatljivo ne samo za izbor Predsednika i sudija Ustavnog suda, već i, izričito i konkretno, za konstituisanje Skupštine: "Kada se konstituiše Skupština, svi poslanici moraju biti prisutni i da glasaju kako oni hoće, javno ili tajno" (KO124/25, st. 180, naglasak dodat, pozivajući se na presudu Ustavnog suda u slučaju KO119/14, st. 128). Uprkos navodu podnosioca, Sud je izričito utvrdio da je tajno glasanje prihvatljiva opcija čak i u konstituisanju Skupštine".

68. *Takođe, poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da je "Namera Suda, očigledno, bila da utvrdi da su, pošto Ustav ne govori ništa o načinu glasanja u konstituisanju Skupštine, onda oba načina, i javno glasanje, i tajno glasanje, prihvatljiva i da je izbor odgovarajućeg načina stvar o kojoj odlučuju sami poslanici. Upravo iz tog razloga, Sud naglašava: "Ono što poslanici smatraju da je u najboljem interesu Republike Kosovo u pogledu politike i javnih politika, u potpunosti je u rukama poslanika Skupštine. Sve dok se poštuje Ustav, svaka odluka izabranih, a istovremeno i predstavnika naroda, mora se poštovati" (KO124/25, st. 181, pozivajući se na presudu u slučaju KO72/20, st. 357, naglasak dodat)."*
69. *Pozivajući se na stav 185 presude Suda u slučaju KO124/25, poslanici Pokreta VETËVENDOSJE!, tvrde da tajno glasanje nije ni obavezno, ni zabranjeno, već je dozvoljeno kao mogući kompromis između poslanika, u cilju konstituisanja Skupštine.*
70. *U tom smislu, poslanici Pokreta VETËVENDOSJE!, svojim komentarima koje su dostavili Sudu, ističu da predlog predsedavajućeg za formiranje Komisije za tajno glasanje, predstavlja iskren pokušaj da se pronađe neophodan "kompromis ili konsenzus" o načinu glasanja, sa ciljem da se izabere predsednik Skupštine kao neophodan korak za konstituisanje Skupštine, u skladu sa podstavom 4.3 stava 4. člana 8. Poslovnika Skupštine.*
71. *Poslanici Pokreta VETËVENDOSJE! traže da Sud: "(1) ponovo naglasi nalaze presuda u slučajevima KO124/25 i KO119/14, da tajno glasanje za predsednika Skupštine nije zabranjeno kao način glasanja i (2) da ovlasti predsedavajućeg konstitutivne sednice da, uz odobrenje poslanika, donese odluku o formiranju Komisije za tajno glasanje, u okviru treće tačke dnevnog reda, "Izbor predsednika Skupštine"."*
72. *Prema navodima poslanika Pokreta VETËVENDOSJE!, predsedavajući konstitutivne sednice je na osnovu presuda Suda u slučajevima KO119/14 i KO124/25, koje naglašavaju primarnu odgovornost poslanika da pronađu načine za konstituisanje Skupštine, i videvši da predlog za predsednika Skupštine od strane najveće stranke u Skupštini nije dobio dovoljan broj glasova, nakon 6 (šest) pokušaja sa javnim glasanjem, pokrenuo postupak za tajno glasanje kao pokušaj da se ispuni ustavna obaveza konstituisanja Skupštine.*
73. *Nadalje, poslanici Pokreta Vetëvendosje! citiraju presude Suda u slučajevima KO119/2014, KO29/11 i KO124/25, u vezi sa kojima ističu da "Presuda KO119/2014 kaže da je obaveza svih poslanika da budu prisutni i da glasaju za konstituisanje Skupštine. U slučaju KO29/11, Sud je odlučio da: Poslanici Skupštine su predstavnici naroda...Pored toga, što se tiče njihove obaveze kao poslanika, član 74. Ustava predviđa da: poslanici Skupštine Kosova vrše svoju funkciju u najboljem interesu Republike Kosovo i u saglasnosti sa Ustavom, zakonima i Poslovníkom Skupštine. Štaviše, Sud podseća da se glasanje u Skupštini može obaviti na različite načine: glasanjem za, protiv ili uzdržavanjem, javnim ili tajnim glasanjem ili na bilo koji drugi način. Prema tome, Ustavni sud zahteva da se isproba svaka mogućnost konstituisanja Skupštine, uključujući i tajno glasanje. Isto se ponavlja i u presudi br. KO124/25". Prema poslanicima Pokreta VETËVENDOSJE!, Sud,*

presudom u slučaju KO124/25, *“naglašava da ni Ustav, niti Poslovnik Skupštine, ne govore o načinu glasanja”*, već da podnosioci zahteva pogrešno koriste ovaj stav kao zabranu tajnog glasanja.

74. Povodom navoda podnosioca zahteva koji se odnose na nepostojanje ustavnog osnova za tajno glasanje i njihovo pozivanje na stav 178 presude Suda u slučaju KO124/25, poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju: *“Ono što potvrđuje stav 178 presude KO124/25, kada se čita i u svetlu presude Ustavnog suda KO119/14, jeste da oblik glasanja za predsednika i potpredsednike Skupštine nije utvrđen Poslovnikom Skupštine, već su oblici glasanja za njih utvrđeni i, štaviše, predstavljeni kao obavezujući za poslanike u svrhu konstituisanja Skupštine kroz presude Ustavnog suda koje imaju normativno i direktno primenljivo dejstvo u pravnom poretku Republike Kosovo. Obe ove presude Ustavnog suda prenose istu poruku poslanicima, da oni moraju da: glasaju - za, protiv ili da se uzdrže i da putem javnog ili tajnog glasanja moraju da konstituišu Skupštinu”*.
75. U tom smislu, poslanici Pokreta Vetëvendosje! tvrde (i) da predlog za glasanje za Komisiju za tajno glasanje predstavlja proceduralnu radnju usmerenu ka konstituisanju Skupštine kroz izbor predsednika Skupštine; (ii) da je poslanik dužan da ostane u sali, da glasa po svojoj savesti i slobodnoj volji za, protiv ili uzdržano za Komisiju za tajno glasanje; i (iii) da odbijanje poslanika da ostane u sali ili da glasa, blokira konstituisanje Skupštine.
76. Nadalje, poslanici Pokreta Vetëvendosje! osporavaju navode podnosioca zahteva KO193/25 i KO196/25 u vezi sa članovima 53, 57. i 122. Poslovnika Skupštine u odnosu na Glavu IV (Konstitutivna sednica), pozivajući se na ustavne institucije, čiji izbor podleže tajnom glasanju. S tim u vezi, poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da je *“Ustavni sud jasno rekao da konstitutivna sednica ima poseban karakter. Shodno tome, na nju se primenjuju pravila predviđena u Poslovniku Skupštine, uključujući i “pravila” koja su utvrđena preko Ustavnog suda, ili jasnije rečeno, njegovom sudskom praksom. Prema tome, kako je i Ustavni sud naveo u KO119/14, i ponovio i u KO124/25, svrha konstitutivne sednice je izbor predsednika i potpredsednika, kako bi se Skupštini omogućilo da obavlja funkcije zakonodavnog tela. Da bi se to učinilo, poslanici su dužni da glasaju za, protiv ili da se uzdrže i da izaberu predsednika javnim ili tajnim metodom, i ne mogu biti oslobođeni takvog postupanja”*.
77. Nadalje, poslanici Pokreta Vetëvendosje! smatraju da činjenica da Poslovnik Skupštine ne govori o načinu glasanja za predsednika i potpredsednike Skupštine, ne znači da dozvoljava samo jedan oblik glasanja, *“posebno kada se uzme u obzir da bi svako odstupanje od isprobavanja tajnog glasanja za konstituisanje Skupštine, bilo očigledno u suprotnosti sa praksom Ustavnog suda, njegovom jurisprudencijom i obavezujućem i normativnom karakteru presuda ovog Suda”*.
78. Pored toga, poslanici Pokreta Vetëvendosje! dodaju da je predsedavajući sednice postupio u skladu sa parlamentarnim i demokratskim praksama stavljanja na glasanje Komisije za tajno glasanje i da prelazak na tajno glasanje nije odstupanje od dnevnog reda, nije proizvoljno kršenje dosadašnje prakse, nije nedozvoljeno i ne krši primarni cilj konstituisanja Skupštine. Prema navodima poslanika Pokreta Vetëvendosje!, promena okolnosti podrazumeva i promenu načina za postizanje istog cilja. Pozivajući se na presudu Suda u slučaju KO72/20, poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da je *“Sud izričito utvrdio da se prethodne prakse ne mogu tumačiti na način koji bi sprečio poslanike da odluče drugačije od tih praksi, u okviru svojih ustavnih ovlašćenja”*. Shodno tome, poslanici Pokreta Vetëvendosje! tvrde da, *“Iako nikada do sada nije korišćena opcija*

tajnog glasanja u konstituisanju Skupštine, to samo po sebi ne čini korišćenje ove opcije po prvi put neustavnim, posebno imajući u vidu da je sam Sud priznao takvu opciju kao prihvatljivu, kao što smo gore napomenuli. Isto kao u slučaju KO72/20, dakle, tajno glasanje za predsednika Skupštine, "sve dok je po volji Skupštine i volji većine izabranih predstavnika naroda predstavlja legitiman zahtev zasnovan na Ustavu".

79. Poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da ostaje da se vidi da li je tajno glasanje za predsednika Skupštine u skladu sa voljom većine izabranih predstavnika kada postoji potreban kvorum poslanika koji glasaju "za", "protiv" ili da su uzdržani. U tom smislu, poslanici Pokreta Vetëvendosje! dodaju da kvorum u ovom slučaju nedostaje kao rezultat neučesća grupe poslanika u glasanju o formiranju Komisije za tajno glasanje, za koje tvrde da blokira izražavanje volje većine i *"očigledno ignoriše zahtev Suda za "sarađnju u dobroj veri izabranih poslanika radi pronalaženja neophodnog kompromisa ili konsenzusa o... načinu glasanja" (KO124/25, st. 185, naglasak dodat)."*
80. Komentarima koje su dostavili Sudu, između ostalog, poslanici Pokreta Vetëvendosje! tvrde da su podnosioci zahteva praktikovali opstruktivne oblike koji narušavaju duh, a u posebnim slučajevima i članove Ustava. S tim u vezi, poslanici Pokreta Vetëvendosje! smatraju da, *"Isti su, iako se jasno zna da predlog za predsednika Skupštine podnosi prva pobednička stranka, predlagali i nastavljaju da predlažu druga konkretna imena za predsednika (Alijansa za budućnost Kosova). Neki drugi poslanici, koji su deo podnosilaca zahteva, postavili su uslove o tome ko ili kakav treba da bude predlog prve stranke za predsednika, putem negativne diskriminatorne selekcije, izuzimajući od mogućnosti da budu predloženi sve poslanike koji su bili deo Vlade na dužnosti (Demokratska partija Kosova). Dok je grupa Demokratskog saveza Kosova na nediskriminatorni način isključila mogućnost glasanja o bilo kom predlogu Pokreta Vetëvendosje. Prema tome, predstavnici podnosilaca su, u direktnoj suprotnosti sa članom 67. st. 2 Ustava, preduzeli neustavne radnje sa ciljem da blokiraju izbor predsednika Skupštine"*.
81. Nadalje, poslanici Pokreta Vetëvendosje! dodaju da su čak i nakon objavljivanja presude Suda u slučaju KO124/25, podnosioci zahteva nastavili da borave u sali nakon prekida sednice, da uzimaju reč iako na konstitutivnoj sednici nije predviđena debata i predlažu za članove Komisije za tajno glasanje poslanike iz redova Pokreta Vetëvendosje!, uskraćujući pravo najvećoj parlamentarnoj grupi da predloži kandidata za predsednika Skupštine. S druge strane, poslanici Pokreta Vetëvendosje! smatraju da su sve radnje predsedavajućeg sednice i Pokreta Vetëvendosje! *"u skladu sa ustavnim duhom, sudskom praksom Ustavnog suda, demokratskim načelima, primarnim ciljem konstituisanja, pa stoga i podrška tajnom glasanju ide u tom pravcu"*.
82. Povodom navoda podnosilaca zahteva da prelazak sa javnog na tajno glasanje predstavlja izmenu dnevnog reda, poslanici Pokreta Vetëvendosje! tvrde da stav 4. člana 8. Poslovnika Skupštine ne utvrđuje kao tačku dnevnog reda način glasanja za predsednika Skupštine i potpredsednike Skupštine. Konkretnije, poslanici Pokreta Vetëvendosje! dodaju *"Pozivanje podnosilaca zahteva na članove Poslovnika, kao što su član 53. (Izmena dnevnog reda), član 57. (Proceduralni predlozi), kao i član 122. (Tumačenje poslovnika Skupštine) je neosnovano zbog toga što nije bilo i nema predloga za izmenu dnevnog reda konstitutivne sednice. Sednica je ostala na trećoj tački dnevnog reda, koja je "Izbor predsednika Skupštine" i ova tačka sadrži u sebi i glasanje kao radnju. Nijedna tačka dnevnog reda ne može biti tačka dnevnog reda ako zavisi od realizacije neke druge tačke. Tačka dnevnog reda mora imati samoispunjavajući predmet i jasne elemente koji daju*

karakter posebnoj tački dnevnog reda. Prema tome, predlog za glasanje o Komisiji ne samo da proceduralno ne predstavlja proceduralni predlog niti dopunu dnevnog reda, već ni tumačenje Poslovnika, a samim tim ni "Glasanje o Komisiji za tajno glasanje" ne ispunjava elemente da bude posebna tačka dnevnog reda. Pored toga, u parlamentarnoj praksi Skupštine Kosova, uvek kada je tačka dnevnog reda uključivala izbor rukovodioca institucije ili člana nekog drugog ustavnog organa, za koje je predviđen izbor tajnim glasanjem, nikada glasanje o Komisiji za tajno glasanje nije bilo tačka prethodnog dnevnog reda. To stoga što izbor rukovodioca ili člana ustavnog organa tajnim glasanjem uključuje, podrazumeva i izglasavanje Komisije za glasanje".

83. Poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da *"ni na jednoj od konstitutivnih sednica od 2001. godine, ne postoji nijedan dokument koji dokazuje da je nekada u dnevnom redu predviđen javan ili tajan oblik glasanja i da je u scenariju konstitutivne sednice postojao bilo kakav element koji predviđa prethodno glasanje o obliku glasanja"*. S tim u vezi, poslanici Pokreta Vetëvendosje! dodaju da je tajno glasanje demokratsko pravo koje je predstavlja izmenu procedure, izmenu dnevnog reda ili narušavanje toka konstitutivne sednice i da je dovoljno da poslanici koji su protiv ovog oblika izraze svoju volju glasanjem protiv njega.
84. Takođe, poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da osporavaju navod podnosilaca zahteva KO193/25 koji se odnosi na obavezom samo najveće parlamentarne grupe da sarađuje u dobroj veri i uz konstruktivan pristup, naglašavajući da je Sud, stavom 130 presude u slučaju KO124/25, pored obaveze za najveću parlamentarnu grupu, *"samo dve rečenice niže, naglašeno da: "Istovremeno, takva obaveza se odnosi i na druge parlamentarne grupe koje, u duhu saradnje i konstruktivnih konsultacija, predlažu kandidate za potpredsednike Skupštine, koji se, na osnovu stavova 3 i 4 člana 67. Ustava, takođe biraju većinom glasova svih poslanika" (st. 130, naglasak dodat). Vidi, takođe, identične reči u st. 190 ("takva obaveza se odnosi i na druge parlamentarne grupe")*.
85. Na kraju, poslanici Pokreta Vetëvendosje! naglašavaju da se obaveza svih poslanika Skupštine da se pronađe način za izbor predsednika i potpredsednika Skupštine *"ponavlja najmanje šest puta u presudama iz 2014. i 2025. godine: "pravo i dužnost svih poslanika Skupštine je da pronađu način da izaberu predsednika i potpredsednike Skupštine" (st. 126, 141, 143, 186 i 190, pozivajući se na presudu Ustavnog suda u slučaju KO119/14, st. 127; naglasak dodat)"*. U tom smislu, poslanici Pokreta Vetëvendosje! dodaju da za razliku od podnosilaca zahteva, oni ne pokušavaju da izbegnu obavezu saradnje u dobroj volji, kompromis i konsenzus i konstruktivne konsultacije, već traže od Suda *"da ponovo naglasi ono što je ponovio dva puta u poslednjoj presudi: "Takva obaveza se odnosi i na druge parlamentarne grupe"*.

Relevantne ustavne odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 1 [Ograničenja Države]

- 1. Republika Kosovo je nezavisna, suverena, demokratska, jedinstvena i neodvojiva država.*
- 2. Republika Kosovo je država svojih državljana. Vlast Republike Kosovo se zasniva na poštovanju prava i sloboda svojih građana i svih lica unutar njenih granica.*

3. Republika Kosovo nema nikakve teritorijalne zahteve prema bilo kojoj državi ili delu države, niti će tražiti ujedinjenje sa bilo kojom državom ili delom države.

Član 2. [Suverenitet]

- 1. Suverenitet države Kosovo potiče iz stanovništva, pripada istom i sprovodi se, u saglasnosti sa Ustavom, preko izabranih predstavnika ili drugim oblicima, u saglasnosti sa odredbama ovog Ustava.*
- 2. Suverenitet i integritet Republike Kosovo je neosporiv, neotuđiv i neodvojiv i štiti se svim merama, predviđenim ovim Ustavom i zakonom.*
- 3. Sa ciljem očuvanja mira i državnih interesa, Republika Kosovo može učestvovati u sisteme međunarodne bezbednosti.*

Član 4. [Oblik Vladanja i Podela Vlasti]

- 1. Kosovo je demokratska Republika koja se zasniva na načelo podele vlasti i kontrole balansa među njima, kao što je i određeno ovim Ustavom.*
- 2. Skupština Republike Kosovo sprovodi zakonodavnu vlast.*
- 3. Predsednik Republike Kosovo predstavlja jedinstvo naroda. Predsednik Republike Kosovo je legitimni predstavnik unutar i van zemlje, koji garantuje demokratsko funkcionisanje institucija Republike Kosovo, u saglasnosti sa ovim Ustavom.*
- 4. Vlada Republike Kosovo je odgovorna za sprovođenje zakona i državne politike i podleže parlamentarnoj kontroli.*
- 5. Sudska vlast je jedinstvena i nezavisna i sprovode je nezavisni sudovi.*
- 6. Ustavni Sud je nezavistan organ za zaštitu ustavnosti i vrši konačno tumačenje tumačenje Ustava.*
- 7. Republika Kosovo ima svoje institucije za zaštitu ustavnog reda i teritorijalnog integriteta, javnog reda i mira, koji funkcionišu na osnovu ustavne vlasti demokratskih institucija Republike Kosovo.*

Član 7. [Vrednosti]

1. Ustavni red Republike Kosovo se zasniva na načelima slobode, mira, demokratije, jednakosti, poštovanja ljudskih prava i sloboda i vladavine zakona, nediskriminacije, imovinskog prava, zaštite sredine, društvenog prava, pluralizma, podele državne vlasti i

tržišne ekonomije.

2. Republika Kosovo obezbeđuje jednakost polova kao osnovnu vrednost za razvoj demokratskog društva, jednake mogućnosti učešća žena i muškaraca u politički,

ekonomski, društveni i kulturni život i sve ostale oblasti društvenog života".

Član 63. [Osnovne Odredbe]

Skupština je najviša zakonodavna institucija Republike Kosovo, direktno izabrana od strane naroda i predstavlja narod Republike Kosovo.

Član 64.

[Struktura Skupštine]

- 1. Skupština ima sto dvadeset (120) poslanika koji su izabrani tajnim glasanjem, na osnovu otvorenih lista. Mesta u Skupštini su podeljena između svih partija, koalicija, građanskih inicijativa i nezavisnih kandidata, proporcionalno broju važećih glasova dobijenih na izborima za Skupštinu.*
- 2. U sklopu ove podele, dvadeset (20) od sto dvadeset (120) mesta je garantovano za predstavnike zajednica koje nisu većina na Kosovu, kao što sledi: (1) partije, koalicije, građanske inicijative i nezavisni kandidati, koji su se izjasnili da zastupaju Srpsku zajednicu, imaće ukupan broj mesta u Skupštini, koja su osvojili na otvorenim izborima, sa najmanje deset (10) zagwarantovanih mesta, ukoliko je broj osvojenih mesta manji od deset (10);*
(2) partije, koalicije, građanske inicijative i nezavisni kandidati, koji su izjavili da zastupaju ostale zajednice u Skupštini, imaće ukupan broj mesta koja su osvojili na otvorenim izborima, sa minimalnim brojem zagwarantovanih mesta, kao što sledi: zajednica Roma jedno (1) mesto; zajednica Aškalija jedno (1) mesto; zajednica Egipćana jedno (1) mesto; i jedno (1) dodatno mesto će se dodeliti zajednici Roma, Aškalija i Egipćana koja je dobila najviše glasova; zajednici Bošnjaka tri (3) mesta; zajednici Turaka dva (2) mesta i zajednici Goranaca jedno (1) mesto, ako je broj dobijenih glasova svake zajednice manji od broja garantovanih mesta.

Član 65.

[Nadležnosti Skupštine]

Skupština Republike Kosovo: (1)

- (1) usvaja zakone, rezolucije i ostale opšte akte;*
- (2) na osnovu dve trećine (2/3) glasova svih poslanika menja Ustav, uključujući i dve trećine (2/3) svih poslanika koji zauzimaju mesta rezervisana i zagarrantovana za predstavnike zajednica koje nisu većina na Kosovu;*
- (3) objavljuje referendum, u saglasnosti sa zakonom;*
- (4) ratifikuje međunarodne sporazume;*
- (5) usvaja budžet Republike Kosovo;*
- (6) vrši izbor i razrešava Predsednika i potpredsednike Skupštine;*
- (7) bira i može razrešiti Predsednika Republike Kosovo, u saglasnosti sa ovim Ustavom;*
- (8) bira Vladu i može izglasati nepoverenje iste;*
- (9) vrši nadzor Vlade i ostalih javnih institucija, koje, na osnovu Ustava i zakona, podnose izveštaj Skupštini;"*
- (10) vrši izbor članova Sudskog saveta i Tužilačkog saveta Kosova, u saglasnosti sa ovim Ustavom;*
- (11) predlaže sudije Ustavnog suda;*
- (12) nadzire spoljnu i bezbednosnu politiku;*
- (13) potvrđuje dekret Predsednika o objavljivanju vanrednog stanja;*
- (14) odlučuje o pitanjima od opšteg interesa, utvrđenih zakonom.*

Član 66.

[Izbor i Mandat]

1. Skupština Kosova se bira na mandat od četiri godine, počevši od dana konstitutivnog sastanka, koji se održava u roku od 30(trideset) dana od dana službenog objavljivanja rezultata izbora.
2. Redovni izbori za Skupštinu se održavaju najkasnije 30 (trideset) dana pre isteka mandata, a u slučaju raspuštanja Skupštine ne kasnije od četrdeset pet (45) dana od raspuštanja.
3. Predsednik Republike Kosovo saziva prvu sednicu Skupštine. U slučaju nemogućnosti Predsednika Republike Kosovo da sazove prvu sednicu, Skupština će se sastati bez prisustva Predsednika.
4. Mandat Skupštine Kosova se može produžiti samo u slučaju vanrednog stanja radi uvođenja hitnih mera za zaštitu od agresije ili opasnosti po ustavni red ili javnu bezbednost Republike Kosovo, i samo dok vanredno stanje traje, kao što je i propisano ovim Ustavom.
5. Uslovi, izborna područja i procedure izbora se regulišu zakonom.

Član 74. [Vršenje Funkcije]

Poslanici Skupštine Kosova vrše svoju funkciju u najboljem interesu Republike Kosovo i u saglasnosti sa ovim Ustavom, zakonima i poslovnikom o radu Skupštine.

Član 116 [Pravni Efekat Odluka]

1. Odluke Ustavnog suda su obavezne za pravosuđe i sva lica i institucije Republike Kosovo.
2. Dok god je procedura u postupku pred Ustavnim sudom, sud može privremeno prekinuti primenu spornog postupka ili zakona, dok god se ne donese sudska odluka, ukoliko smatra da je primena takvih spornih zakona može uzrokovati nepopravljivu štetu.
3. Osim ako je drugačije određeno odluka Ustavnog suda o ukidanju zakona, drugog akta ili radnje stupa na snagu na dan objavljivanja odluke suda.
4. Odluka Ustavnog suda se objavljuje u Službenom listu.

Poslovnik Skupštine Republike Kosova

GLAVA IV. KONSTITUISANJE SKUPŠTINE

Član 7. Konstitutivna sednica

1. Konstitutivnu sednicu Skupštine saziva predsednik Republike Kosovo, u roku od 30 (trideset) dana od dana zvaničnog proglašenja rezultata izbora.
2. U slučaju da predsednik Republike Kosovo ne sazove konstitutivnu sednicu, Skupština se sama sastaje na 30.(trideseti) dan.

Član 8. Priprema konstitutivne sednice

1. Pripreme za konstitutivnu sednicu skupštinskog saziva su u nadležnosti predsednika prethodnog saziva.
2. Predsednik prethodnog saziva, najkasnije u roku od pet (5) dana pre održavanja konstitutivne sednice Skupštine, zakazuje zajednički sastanak sa predsednicima političkih subjekta koji su osvojili poslanička mesta u Skupštini, radi pripreme predloga dnevnog reda i određivanja poslaničkih mesta u sali za plenarne sednice. U slučaju da se sastanak ne zakaže u roku od pet (5) dana, Skupština se sama sastaje na dan koji odredi predsednik Republike.
3. Stav 2. ovog člana ne primenjuje se u slučaju da se Skupština sastaje prema članu 7. stav 2. ovog poslovnika.
4. Dnevni red konstitutivne sednice saziva sadrži:
 - 4.1. obrazovanje Privremene komisije za potvrđivanje kvoruma i mandata;
 - 4.2. zakletvu poslanika;
 - 4.3. izbor predsednika Skupštine; i
 - 4.4. Izbor potpredsednika Skupštine.
5. Skupština izglasava izveštaj Privremene komisije za potvrđivanje kvoruma i mandata.
6. Određivanje poslaničkih mesta u sali vrši se prema snazi političkih subjekta. Ako dva ili više političkih subjekata imaju isti broj poslanika, njihov raspored sedenja određuje se po osnovu najvećeg broja glasova koje su osvojili na izborima za Skupštinu.

Član 9.

Predsedavanje konstitutivnom sednicom

1. Konstitutivnom sednicom, do izbora predsednika Skupštine, predsedava najstariji poslanik, kome u radu pomaže najmlađi poslanik.
2. Ako poslanik ili poslanici iz stava 1. ovog člana odsustvuju sa konstitutivne sednice ili odbiju da vode sednicu, angažuju se drugi poslanici prema kriterijumima iz stava 1. ovog člana.
3. Na konstitutivnoj sednici nema rasprave.
4. Predsedavajući konstitutivne sednice, nakon otvaranja sednice i predstavljanja dnevnog reda, traži od političkih subjekata, zastupljenih u Skupštini, da odrede po jednog poslanika za Privremenu komisiju za potvrđivanje kvoruma i mandata. Komisijom predsedava poslanik najvećeg parlamentarnog političkog subjekta.
5. Privremena komisija za potvrđivanje kvoruma i mandata razmatra relevantnu izbornu dokumentaciju, podnosi Skupštini izveštaj o punovažnosti mandata poslanika Skupštine, proverava prisustvo i kvorum na konstitutivnoj sednici.

Član 10.

Zakletva poslanika

1. Nakon potvrđivanja mandata, predsedavajući konstitutivne sednice poziva poslanike da svečano polože zakletvu. Tekst zakletve glasi:

„Ja, poslanik Skupštine Republike Kosova, zaklinjem se da ću časno i predano vršiti svoju dužnost i dostojanstveno predstavljati narod, da ću raditi u interesu Kosova i svih njegovih državljana, da ću raditi na zaštiti i poštovanju ustavnosti i zakonitosti, na zaštiti suvereniteta, teritorijalne celovitosti i institucionalnog integriteta Kosova, na garanciji ljudskih prava i sloboda, u skladu sa zakonima zemlje. Zaklinjem se!“

2. *Predsedavajući sednice čita tekst zakletve. Poslanici se zaklinju tako što na kraju zakletve izgovore reč „Zaklinjem se“. Svaki poslanik potpisuje tekst zakletve.*

3. *Poslanik koji odsustvuje sa konstitutivne sednice saziva za vreme polaganja zakletve i poslanik koji osvoji mandat za vreme trajanja saziva, polažu zakletvu na prvoj narednoj sednici.*

3. *Poslanik koji ne položi zakletvu na prvoj narednoj sednici prema stavu 3. ovog člana, ako je objektivno sprečen da to učini u ovom roku, pismeno obaveštava predsednika Skupštine o razlozima koji opravdavaju njegov izostanak i polaže zakletvu po protoku ovih okolnosti, a najkasnije na trećoj redovnoj sednici po redu, po osvajanju mandata prema stavu 3. ovog člana.*

Član 11. Izbor predsednika Skupštine

1. *Predsednik Skupštine bira se na konstitutivnoj sednici većinom glasova svih poslanika Skupštine.*

2. *Predsedavajući konstitutivne sednice traži od najvećeg političkog subjekta u Skupštini da predloži svog kandidata za predsednika Skupštine.*

3. *Predsedavajući konstitutivne sednice konstatuje rezultat glasanja za izbor predsednika Skupštine, oglašava izbor predsednika i poziva ga da zauzme svoje mesto.*

Član 12. Izbor potpredsednika Skupštine

1. *Potpredsednici Skupštine biraju se većinom glasova svih poslanika Skupštine. 2. Predsednik Skupštine traži od tri najveća parlamentarna politička subjekta da predlože po jednog kandidata za potpredsednika Skupštine. Kandidat za potpredsednika najvećeg parlamentarnog subjekta mora biti različitog pola od predsednika.*

3. *U slučaju da dva ili više političkih subjekata imaju isti broj poslanika, pravo predlaganja potpredsednika pripada subjektu koji je dobio najveći broj glasova na izborima za Skupštinu. 4. Predsednik Skupštine traži od poslanika koji imaju zagarantovana mesta za srpsku zajednicu da predlože jednog (1) kandidata za potpredsednika Skupštine, kao i od poslanika koji imaju zagarantovana mesta za druge nevećinske zajednice, da predlože jednog (1) kandidata za potpredsednika Skupštine, koji se biraju većinom glasova svih poslanika Skupštine.*

5. *Konstitutivna sednica se završava izborom predsednika i potpredsednika Skupštine. Prekidi u toku konstitutivne sednice ne mogu biti duži od 48 časa.*

6. *Predlozi iz stava 4. ovog člana podnose se pismeno, po sledećem postupku:*

6.1. *kandidata za potpredsednika Skupštine iz redova srpske zajednice predlaže većina poslanika srpske zajednice; i*

6.2. *kandidata za potpredsednika Skupštine iz redova drugih nevećinskih zajednica predlaže većina poslanika drugih nevećinskih zajednica.*

7. *U slučaju ne predlaganja kandidata prema stavu 6. ovog člana, predlaganje kandidata vrši se žrebom, u prisustvu poslanika dotičnih zajednica. Ovaj postupak vodi predsednik Skupštine.*

Član 13. Mandat Skupštine

- 1. Mandat Skupštine, nastavak istog i raspuštanje Skupštine utvrđuju se čl. 66. i 82. Ustava Republike Kosova.*
- 2. Nakon raspuštanja Skupštine prema stavu 1. ovog člana, predsednik Republike dostavlja Skupštini Ukaz o raspuštanju.*
- 3. Skupština obustavlja rad jedan dan pre početka kampanje za redovne izbore za Skupštinu.*

Ocena prihvatljivosti zahteva

86. U vezi sa ocenom prihvatljivosti zahteva, Sud se poziva na stav 1. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, kojim je utvrđeno: „*Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.*”
87. Sud primećuje da su podnosioci podneli svoj zahtev na osnovu stava 5. člana 113. Ustava, kojim je utvrđeno:
- „5. Deset (10) ili više poslanika Skupštine može, u roku od osam (8) dana od usvajanja, da ospori ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja.”*
88. Pored gore navedenih ustavnih kriterijuma, Sud takođe uzima u obzir i član 42. (Tačnost podneska) Zakona, koji precizira podnošenje zahteva na osnovu stava 5. člana 113. Ustava, kojim je utvrđeno sledeće:

Član 42. (Tačnost podneska)

- „1. Uz podnesak podnešen u skladu sa članom 113, stav 6 Ustava, se između ostalog, podnose i sledeće informacije:*
- 1.1. imena i potpisi svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;*
 - 1.2. Ustavne ili odredbe nekog akta ili zakona koje se tiču ovog zahteva; i*
 - 1.3. dokaze na koje se zasniva spor.*
89. Sud se, takođe, poziva i na pravilo 72. [Zahtev u skladu sa stavom 5. člana 113. Ustava i članovima 42. i 43. Zakona] Poslovnika, kojim je predviđeno:

Pravilo 72. (Zahtev u skladu sa stavom 5. člana 113. Ustava i članovima 42. i 43. Zakona)

- “(1) Zahtev koji je podnet po ovom pravilu mora da ispunjava kriterijume utvrđene stavom (5) člana 113. Ustava i članovima 42. (Tačnost podneska) i 43. (Rok) Zakona.*
- (2) [...]*
- (3) Zahtev koji je podnet po ovom pravilu, između ostalog, mora da sadrži sledeće informacije:*
- (a) imena i potpise svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;*

- (b) ustavne ili odredbe drugog akta ili zakona koje se tiču ovog zahteva; i
- (c) dokaze na kojima se zasniva spor.

(4) *Zahtevu se moraju priložiti kopija osporenog zakona ili odluke usvojene od strane Skupštine, registar i lični potpisi poslanika koji podnose zahtev, kao i punomoćje osobe koja ih zastupa pred Sudom”.*

90. Sud podseća da u vezi sa zahtevom KO124/25, podnosioci zahteva su osporili „*Odluku Skupštine Kosova o odbijanju formiranja Komisije za tajno glasanje, kao i svih drugih odluka iste prirode donetih na prethodnim i naknadnim sednicama po istom pitanju, sadržanih u dokumentu pod nazivom „transkript konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo, održane 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29. aprila, 1, 3. i 5. maja 2025. godine“*, za koju se tvrdilo da je u suprotnosti sa članovima 4 [Oblik vladanja i podela vlasti], 7 [Vrednosti], 63. [Osnovne odredbe], 67. [Izbor predsednika i potpredsednika], 70. [Mandat poslanika], 72. [Nespojivost funkcija] i 74. [Vršenje funkcije] Ustava. U kontekstu ovog zahteva, Sud je ocenio da je suština navoda podnosioca zahteva pitanje konstituisanja Skupštine nakon sertifikacije rezultata izbora započeta 15. aprila 2025. godine, a koja nije završena usled neizbora predsednika/ce i potpredsednika Skupštine. U kontekstu ocene prihvatljivosti zahteva na osnovu svoje nadležnosti utvrđene stavom 5 člana 113. Ustava, Sud je ocenio da je zahtev podnet od strane ovlašćenih lica i s obzirom na to da su gore pomenute „sednice“ imale za cilj konstituisanje Skupštine, gde su tačke dnevnog reda bile (i) formiranje Privremene komisije za proveru kvoruma i mandata poslanika; (ii) polaganje zakletve poslanika; (iii) izbor predsednika Skupštine; i (iv) izbor potpredsednika Skupštine, ocenio je i utvrdio da ista predstavljaju ustavna pitanja koja moraju biti predmet ocene i tumačenja Ustavnog suda, u smislu stava 1 člana 66, stavova 2, 3 i 4 člana 67, članova 70. i 74. Ustava. Shodno tome, Sud je smatrao da je zahtev podnosioca zahteva prihvatljiv za razmatranje. Nakon svoje konstatacije o prihvatljivosti zahteva, Sud je, presudom u slučaju KO124/25, ocenio da konstitutivna sednica Skupštine, u smislu stava 1 člana 66. [Izbori i mandat] Ustava, mora biti uspešno završena u roku od 30 (trideset) dana od dana zvaničnog objavljivanja rezultata izbora, kroz ispunjavanje svih bitnih elemenata konstituisanja Skupštine.
91. Sud je svojom presudom u slučaju KO124/25 utvrdio da: (i) „*Konstitutivna sednica Skupštine Republike Kosovo, započeta 15. aprila 2025. godine, nije završena i kao rezultat neizbora predsednika/ce i potpredsednika Skupštine Republike Kosovo, ista nije odvijena u skladu sa odredbama i zahtevima stava 1 člana 66. [Izbor i mandat] Ustava Republike Kosovo; i (ii) ”2. Izabrani poslanici Skupštine Republike Kosovo, u primeni stava 1 člana 66. [Izbor i mandat] u vezi sa članom 67. [Izbor predsednika i potpredsednika], članom 70. [Mandat poslanika] i članom 74. [Vršenje funkcije] Ustava Republike Kosovo, Glavom IV Poslovnika Skupštine Republike Kosovo i u skladu sa ovom Presudom, moraju što pre, a najkasnije u roku od 30 (trideset) dana, da zaključe konstitutivnu sednicu Skupštine izborom njenog predsednika i potpredsednika”*. U izreci presude u slučaju KO124/25, od 26. juna 2025. godine, precizirano je da ona stupa na snagu odmah.
92. Nakon stupanja na snagu presude Suda u slučaju KO124/25 i do podnošenja zahteva od strane podnosioca zahteva, Konstitutivna sednica Skupštine je nastavljena 27. juna 2025. godine, 29. juna 2025. godine, 1. jula 2025. godine i 3. jula 2025. godine. Na konstitutivnoj sednici održanoj 29. juna, 1. jula i 3. jula 2025. godine, predsedavajući Konstitutivne sednice je zamolio političke stranke da predlože po 1 (jednog) poslanika za člana Komisije za tajno glasanje. Na sednici od 29. juna 2025. godine, prisutno je bilo 95 (devedeset pet) poslanika, međutim, predlog predsedavajućeg Konstitutivne sednice je, nakon što je

stavljen na glasanje, dobio 53 (pedeset tri) glasa za, nijedan protiv i nijedan uzdržan. Na sednici od 1. jula, prisutno je bilo 100 (sto) poslanika, međutim, predlog predsedavajućeg je, nakon što je stavljen na glasanje, dobio 51 (pedeset jedan) glas za, nijedan protiv i nijedan uzdržan. Na sednici od 3. jula 2025. godine, prisutno je bilo 99 (devedeset devet) poslanika, međutim, predlog predsedavajućeg je, nakon što je stavljen na glasanje, dobio 54 (pedeset četiri) glasa za, nijedan protiv i nijedan uzdržan.

93. Sud podseća da podnosioci zahteva tvrde da predlog predsedavajućeg konstitutivne sednice za predlaganje članova Komisije za tajno glasanje za izbor predsednika Skupštine, tokom sednica od 29. juna, 1. i 3. jula 2025. godine, nije u skladu sa presudom Suda u slučaju KO124/25. Podnosioci zahteva dalje tvrde da „*Odluka Skupštine o glasanju Komisije za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema transkriptu od 29. juna 2025. godine*“ doneta u suprotnosti sa članovima 65 [Nadležnosti Skupštine], 67 [Izbor predsednika i potpredsednika], 74 [Vršenje funkcije] i 76 [Poslovnik o radu] Ustava.
94. Međutim, kao što je elaborirano u odeljku o činjenicama, od dana podnošenja zahteva, 3. odnosno 4. jula 2025. godine, do 26. jula 2025. godine, kada je istekao i rok od 30 (trideset) dana utvrđen u tački II. stav 2 Presude u slučaju KO124/25, dana 5. jula, 7. jula, 9. jula, 11. jula, 13. jula, 15. jula, 17. jula, 19. jula, 21. jula i 23. jula 2025. godine, održane su sednice za konstituisanje Skupštine, gde je predsedavajući sa ciljem uspostavljanja Komisije za tajno glasanje, ponovo je pozvao predstavnike političkih subjekata da predlože po jednog poslanika za člana za Komisije za tajno glasanje. Dana 24. jula 2025. godine, Sud je, radi sprečavanja nepopravljive štete i iz razloga javnog interesa, doneo po službenoj dužnosti Odluku o privremenoj meri, kojom je odlučio da zabrani svaku odluku i radnju izabranih poslanika nakon 26. jula 2025. godine.
95. U okviru ocene prihvatljivosti zahteva, Sud primećuje da je zahtev KO193/25 podnelo 13 (trinaest) poslanika, dok je zahtev KO196/25 podnelo 11 (jedanaest) poslanika, što je više od minimuma koji je propisan članom 113. stav 5. Ustava i, shodno tome, smatra da je kriterijum za ovlašćenu stranku ispunjen.
96. U svetlu gore navedenih navoda, a u vezi sa sprovođenjem Presude Suda u slučaju KO124/25, Sud, uzimajući u obzir postupak sproveden tokom sednica za konstituisanje Skupštine održanih nakon stupanja na snagu Presude u slučaju KO124/25 do isteka roka od 30 (trideset) dana utvrđenog u tački II. stav 2 iste Presude, nalazi da, kako u pogledu svojih nalaza u vezi sa procenom ustavnog roka za konstituisanje Skupštine, postupka za izbor predsednika i potpredsednika, uključujući obavezu utvrđenu u tački II njene izreke, što je rezultiralo nezaključivanjem Konstitutivne sednice Skupštine, Presuda Suda nije sprovedena.
97. Prema tome, Sud, uzimajući u obzir gore navedenu razradu i okolnosti u kojima, i nakon isteka roka od 30 (trideset) dana utvrđenog u tački II, stavu 2 izreke presude u slučaju KO124/25, kao rezultat neizbora predsednika i potpredsednika Skupštine, Konstitutivna sednica nije realizovana sa svim bitnim elementima za konstituisanje Skupštine, Sud nalazi da su zahtevi podnosilaca zahteva prihvatljivi i stoga će nastaviti sa ispitivanjem merituma zahteva.

Meritum zahteva

I. Uvod

98. Sud, prvo, naglašava da je u slučaju KO124/25, predmetna stvar zahteva podnosioca zahteva bila ocena (i) pitanja u vezi sa konstituisanjem Skupštine i rokom za njeno konstituisanje, kao i (ii) navod podnosioca zahteva o „izmeni dnevnog reda konstitutivne sednice“ i predlog predsedavajućeg za osnivanje „Komisije za tajno glasanje“.
99. Sud, na sažet način podseća da je svojom presudom u slučaju KO124/25 od 26. juna 2025. godine, u vezi sa rokom za konstituisanje Skupštine, utvrdio da *“konstitutivna sednica Skupštine, u smislu stava 1 člana 66. Ustava, je ustavni akt koji mora biti uspešno završen u roku od 30 (trideset) dana od dana zvaničnog objavljivanja rezultata izbora, ispunjavanjem svih bitnih elemenata ustava, uključujući i izbor predsednika/ce u skladu sa stavom 2 člana 67. i potpredsednika shodno stavovima 3 i 4 člana 67. Ustava. Svako drugačije tumačenje bi relativizovalo ustavni poredak, odnosno Ustav Republike Kosovo i podrazumevalo bi tolerisanje institucionalnog zastoja, suprotno funkcionalnoj prirodi demokratije vođene principima demokratije i vladavine prava”* (vidi stav 145 presude). Sud je ovaj nalaz zasnovao, između ostalog, na činjenici da odredbe stava 1 člana 66 Ustava podrazumevaju da održavanje konstitutivne sednice u roku od 30 (trideset) dana nije formalna ili indikativna mogućnost, već ustavna obaveza usko povezana sa početkom mandata novog zakonodavnog tela. Prema Sudu, zahtev iz stava 1 člana 66 Ustava da Skupština održi konstitutivnu sednicu u roku od 30 (trideset) dana ne znači samo da se izabrani poslanici moraju fizički okupiti u Sali već da značenje ove norme mora biti supstancijalno i funkcionalno, što znači da u ovom roku moraju biti sprovedene sve ustavne radnje koje rezultiraju konstituisanjem Skupštine. To uključuje: (i) proveru mandata izabranih poslanika, (ii) polaganje zakletve od strane njih, (iii) izbor predsednika Skupštine i (iv) izbor potpredsednika Skupštine. Uz to rečeno, Sud ponavlja da se bez uspešnog završetka ovih ustavnih radnji Skupština ne može smatrati pravno konstituisanom i, posledično, ne može obavljati nijednu od funkcija koje su joj dodeljene Ustavom (vidi stavove 131-132 presude u slučaju KO124/25).
100. Dok u pogledu ocene pitanja u vezi sa navodima o „izmeni dnevnog reda“ konstitutivne sednice i predloga predsedavajućeg konstitutivne sednice za osnivanje „Komisije za tajno glasanje“, Sud je zaključio da *“na osnovu gore navedene ocene i nalaza, smatra da održavanje i okončanje konstitutivne sednice treba da se vodi u skladu sa ustavnim odredbama za konstituisanje Skupštine, glavom IV (Konstituisanje Skupštine) Poslovnika Skupštine i dosadašnjim parlamentarnim praksama konstituisanja Skupštine Republike Kosovo.”* (vidi stav 187 presude u slučaju K124/25).
101. U nastavku ovih konstatacija, Sud je kroz tačku II Presude u predmetu KO124/25, odlučio da su izabrani poslanici Skupštine, u skladu sa stavom 1 člana 66., u vezi sa stavovima 1, 2, 3 i 4 člana 67, kao i članovima 70 i 74 Ustava, u skladu sa Poglavljem IV Poslovnika Skupštine i dosadašnjom parlamentarnom praksom za konstituisanje Skupštine, kao i u skladu sa nalazima datim u ovoj Presudi, obavezni da, i to najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od stupanja na snagu ove Presude, ispune ustavnu obavezu konstituisanja Skupštine Republike Kosovo izborom njenog predsednika i potpredsednika.
102. Sud podseća da podnosioci zahteva u suštini tvrde da (i) predlog predsedavajućeg Konstitutivne sednice da se predlože članovi za Komisiju za tajno glasanje za izbor predsednika Skupštine, tokom sednica od 29. juna, 1. i 3. jula 2025. godine, nije u skladu sa presudom Suda u predmetu KO124/25; i (ii) dalje preciziraju da je „Odluka Skupštine o

glasanju Komisije za tajno glasanje, u okviru nastavka konstitutivne sednice IX saziva Skupštine, održane prema zapisniku od 29. juna 2025.“ doneta u suprotnosti sa članovima 65 [Nadležnosti Skupštine], 67 [Izbor predsednika i potpredsednika], 74 [Vršenje funkcije] i 76 [Poslovnik o radu] Ustava.

103. Navode podnosioca zahteva protivargumentuje poslanica pokreta Lëvizja Vetëvendosje!, gđa Saranda Bogujevci, koja u komentarima dostavljenim Sudu u ime pokreta Vetëvendosje! u suštini ističe da (i) tajno glasanje je dozvoljeno kao mogući kompromis između poslanika, radi konstituisanja Skupštine; i (ii) predlog predsedavajućeg Sednice za formiranje komisije za tajno glasanje predstavlja iskren pokušaj pronalaženja neophodnog „kompromisa ili konsenzusa“ o načinu glasanja, radi konstituisanja Skupštine; (iii) neučestvovanje poslanika u glasanju za formiranje komisije za tajno glasanje blokira izražavanje volje većine; i (iv) svi izabrani poslanici Skupštine imaju obavezu da pronađu način da izaberu predsednika i potpredsednike Skupštine.

I. U vezi sa nesprovođenjem presude Suda od strane izabranih poslanika Skupštine i radnjama predsedavajućeg Konstitutivne sednice

104. Kao što je gore elaborirano, u kontekstu sprovođenja odluke Ustavnog suda, Sud utvrđuje da, kao rezultat isteka roka od 30 (trideset) dana utvrđenog u tački II. stav 2 izreke presude u slučaju KO124/25, unutar kojeg Konstitutivna sednica Skupštine nije zaključena kao rezultat neizbora predsednika i potpredsednika Skupštine, izabrani poslanici Skupštine nisu sproveli Presudu Suda.
105. U vezi sa gore navedenom konstatacijom, da izabrani poslanici Skupštine nisu sproveli Presudu Suda u roku od 30 (trideset) dana navedenom u tački II. stav 2 izreke presude Suda u slučaju KO124/25, Sud, u okolnostima isteka ovog roka u kome Skupština nije uspela da se konstituiše i uvođenja privremene mere po službenoj dužnosti od 24. jula 2025. godine kojom se zabranjuje svaka odluka i radnja od strane izabranih poslanika Skupštine sve dok se ne reši meritum zahteva, smatra da su predmet ocene i tumačenja u vezi sa zahtevima pred njim (i) ocena postupaka predsedavajućeg Konstitutivne sednice tokom predsedavanja sednicama za konstituisanje Skupštine, održanih u roku od 30 (trideset) dana nakon stupanja na snagu presude u slučaju KO124/25; i (ii) utvrđivanje obaveza izabranih poslanika za konstituisanje Skupštine i način sprovođenja presude Suda u slučaju KO124/25.
106. Sud najpre ističe da su na osnovu stava 1 člana 116 [Pravni efekat odluka] Ustava, njegove odluke obavezujuće za sudstvo i sva lica i institucije Republike Kosovo. U vezi sa ovom ustavnom odredbom, pravilo 60 (Izvršenje odluka) Poslovnika Ustavnog suda takođe predviđa da: (i) svi ustavni organi, sudovi i organi vlasti, dužni su da poštuju, i da izvršavaju odluke Suda u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom; i (ii) sva fizička i pravna lica, dužna su da poštuju i da se pridržavaju odluka Suda.
107. Sud je takođe naglasio da, iako je demokratsko funkcionisanje državnih institucija primarna odgovornost svakog lica kome su poverena javna ovlašćenja, sve radnje koje preduzimaju lica kojima je poverena javna vlast ili autoritet moraju biti u skladu sa Ustavom i njegovim duhom i doprinositi nesmetanom obavljanju i koordinaciji poslova od javnog interesa za državu, omogućavajući joj da razvija i sprovodi vrednosti i principe na kojima je izgrađena. Prema Sudu, svaka prepreka ili nedostatak saradnje u ispunjavanju ustavnih obaveza i autoriteta u suprotnosti su sa duhom Ustava (vidi, slučaj Suda KO72/20,

podnosioci *Rexhep Selimi i 29 drugih poslanika*, ocena ustavnosti dekreta predsednika Republike Kosovo, br. 24/2020, od 30. aprila 2020, paragrafi 476-478).

108. Sud ističe da Venecijanska komisija naglašava da je sprovođenje odluka Ustavnog suda suštinski zahtev vladavine prava (vidi Mišljenje CDL-AD(2018)028 Venecijanske komisije o ustavnim uređenjima i podeli vlasti, kao i nezavisnost sudstva i organa za sprovođenje zakona, usvojeno 14-15. decembra 2025. godine, stav 77). Sud u nastavku ističe da se pitanjem obaveze za izvršenjem odluka Ustavnih sudova bavila i Venecijanska komisija, i u tom smislu, ova poslednje navedena, u jednom od svojih mišljenja, naime kroz Mišljenje CDL-AD (2017) 003 u vezi sa Zakonom o izmenama Organskog zakona br. 2/1979 o Ustavnom sudu Španije (usvojeno 10-11. marta 2017. godine), bavi se pitanjem prirode odluka Ustavnog suda i ko je dužan da ih izvrši, ako odluke ne poštuju stranke kojima su upućene. Venecijanska komisija je ovim mišljenjem naglasila da su odluke Ustavnog suda konačne i imaju obavezujući karakter (stav 8 i 69 Mišljenja). Prema Venecijanskoj komisiji: *„To je posledica supremacije Ustava. Nepoštovanje presude Ustavnog suda je nepoštovanje Ustava i ustavne vlasti, koja Ustavnom sudu pripisuje nadležnost da garantuje ovu supremaciju Ustava. Kada javni službenik odbije da sprovede presudu Ustavnog suda, on ili ona krši Ustav, uključujući principe vladavine prava, podele vlasti i lojalne saradnje državnih organa [...]“* (vidi stav 8 Mišljenja).
109. Stoga, u kontekstu pitanja koja su podnosioci zahteva pokrenuli u slučaju KO124/25, Sud smatra da je, kako u vezi sa (i) konstituisanjem Skupštine i rokom za njeno konstituisanje, tako i u vezi sa (ii) navodom o *„izmenom dnevnog reda“* Konstitutivne sednice i predlogom predsednika za uspostavljanje *„Komisije za tajno glasanje“*, dao svoje tumačenje, ocenu i konstatacije, uključujući i utvrđivanje obaveze za izabrane poslanike da, u primeni stava 1 člana 66 [Izbor i mandat] u vezi sa članom 67 [Izbor predsednika i potpredsednika], članom 70 [Mandat poslanika] i članom 74 [Vršenje funkcije] Ustava, Glavom IV Poslovnika Skupštine i u skladu sa presudom (u slučaju KO124/25), moraju što pre, a najkasnije u roku od 30 (trideset) dana, završiti konstitutivnu sednicu Skupštine izborom njenog predsednika i potpredsednika.
110. Sud podseća na svoju sudsku praksu, kroz koju je istakao da su *„poslanici dužni da obavljaju svoje funkcije u najboljem interesu Republike Kosovo“* (vidi slučaj KO98/11, podnosilac *Vlada Republike Kosovo*, presuda od 20. septembra 2011, stavovi 58 i 59) i *„[...] Sve dok se poštuje Ustav, svaka odluka izabranih i istovremeno predstavnika naroda mora se poštovati [...]“* (vidi slučaj KO72/20, stav 357). U tom smislu, član 74 [Vršenje funkcije] Ustava utvrđuje obavezu svakog poslanika da vrši svoju funkciju u najboljem interesu Republike Kosovo. Uz to rečeno, svaka radnja ili neradnja poslanika mora se proceniti u svetlu ovog ustavnog standarda.
111. Međutim, uprkos tom ustavnom standardu, Sud konstatuje da izabrani poslanici Skupštine nisu sproveli presudu Ustavnog suda Republike Kosovo od 26. juna 2025. godine u slučaju KO124/25.
112. Što se ipak tiče radnji predsedavajućeg Konstitutivne sednice, Sud podseća na stav 2 člana 8 Poslovnika Skupštine, koji predviđa da se predsednik prethodnog saziva, na sastanku sa predsednicima političkih subjekata koji su osvojili mesta u Skupštini, bavi predlogom dnevnog reda i drugim organizacionim pitanjima za Konstitutivnu sednicu, dok upravo stav 4 člana 8 Poslovnika izričito i formalno određuje dnevni red za Konstitutivnu sednicu.

113. Sud podseća da član 76. [Poslovnik o Radu] Ustava definiše Poslovnik Skupštine, usvojen sa dve trećine (2/3) glasova poslanika, kao akt sa obavezujućom pravnom snagom, kojim se reguliše organizacija i funkcionisanje Skupštine. Ova ustavna odredba obavezuje Skupštinu da deluje u okviru procedura koje je sama Skupština usvojila, u skladu sa ustavnim poretom Republike Kosovo.
114. U tom smislu, Sud primećuje stav 4 člana 8 Poslovnika Skupštine koji predviđa da „*Dnevni red konstitutivne sednice saziva sadrži: 4.1 obrazovanje Privremene komisije za potvrđivanje kvoruma i mandata; 4.2 zakletvu poslanika; 4.3 izbor predsednika Skupštine; i 4.4 izbor potpredsednika Skupštine*“ (vidi stav 153 presude KO124/25). Ovaj dnevni red predstavlja jedini sadržaj konstitutivne sednice i predsednik konstitutivne sednice mora ga se strogo pridržavati, bez odstupanja i bez prostora za proceduralne intervencije koje su u suprotnosti sa ustavnim uređenjem konstituisanja Skupštine.
115. Dalje, Sud takođe primećuje da stav 3 člana 9 Poslovnika Skupštine izričito zabranjuje održavanje rasprave tokom konstitutivne sednice, što odražava svečani, zatvoreni i unapred određeni karakter te sednice. Ova zabrana rasprave, povezana sa dnevnim redom izričito utvrđenim u stavu 4 člana 8 Poslovnika Skupštine, isključuje svaku radnju koja nije formalno i jasno predviđena normativnim okvirom, odnosno Glavom IV Poslovnika Skupštine kojim se reguliše konstituisanje Skupštine.
116. Sud, podseća da u kontekstu ocene navoda podnosilaca zahteva u slučaju KO124/25 o „*izmene dnevnog reda*“ Konstitutivne sednice u vezi sa predlogom predsedavajućeg za formiranje „*Komisije za tajno glasanje*“ tokom sednica održanih 1, 3. i 5. maja 2025. godine, Sud je utvrdio da održavanje i okončanje konstitutivne sednice treba da se vodi u skladu sa ustavnim odredbama za konstituisanje Skupštine, glavom IV (Konstituisanje Skupštine) Poslovnika Skupštine i dosadašnjim parlamentarnim praksama konstituisanja Skupštine Republike Kosovo (vidi, stav 187 presude u slučaju K124/25).
117. Uzevši u obzir ovo, Sud je već utvrdio da je dnevni red Konstitutivne sednice prema stavu 4 člana 8 Glave IV Poslovnika Skupštine formalni akt, kojim su tačke dnevnog reda utvrđene na izričit način, za konstituisanje Skupštine. Kao takav, dnevni red Konstitutivne sednice, u duhu članova 66. [Izbor i Mandat] i 67. [Izbor Predsednika i Potpredsednika] Ustava, predstavlja ustavnu obavezu za izabrane poslanike Skupštine da zaključe konstitutivnu sednicu sa realizacijom svih tačaka dnevnog reda za konstituisanje Skupštine u roku predviđenom Ustavom. Kao što je naglašeno u njegovoj presudi u slučaju KO124/25, Sud još jednom podvlači da glava IV (Konstituisanje Skupštine) Poslovnika Skupštine ne sadrži nikakvu referencu na članove 53 (Izmena dnevnog reda) i 57 (Proceduralni predlozi), niti na član 122 (Tumačenje Poslovnika Skupštine) (vidi stav 176 presude u slučaju KO124/25).
118. Dalje, Sud ocenjuje da je, posebno nakon stupanja na snagu Presude u predmetu KO124/25, predsedavajući Konstitutivne sednice, ispunjavajući svoju dužnost vođenja rada konstitutivne sednice i u duhu poverenja i saradnje sa svim izabranim poslanicima, imao je obavezu da sprovede nalaze Suda u slučaju KO124/25, kojima su jasno i precizno definisane njegove obaveze i obaveze svih poslanika za zaključenje Konstitutivne sednice izborom predsednika i potpredsednika Skupštine, u skladu sa odredbama stava 1 člana 67. u vezi sa stavovima 2, 3 i 4 člana 67, članom 74. Ustava, Poglavljem IV Poslovnika Skupštine, kao i u skladu sa dosadašnjom parlamentarnom praksom za konstituisanje Skupštine Republike Kosovo

119. U takvim okolnostima, Sud smatra da je, u smislu odgovornosti predsedavajućeg za predsedavanje Konstitutivnom sednicom, isti imao za dužnost da rukovodi radovima konstitutivne sednice shodno zvaničnom dnevnom redu sve do okončanja procesa konstituisanja Skupštine. Uz to rečeno, Sud naglašava da je funkcija predsedavajućeg Konstitutivne sednice jasno definisana u stavu 1 člana 9. (Predsedavanje konstitutivnom sednicom) Poslovnika Skupštine, kojim je propisano da *“Konstitutivnom sednicom, do izbora predsednika Skupštine, predsedava najstariji poslanik, kome u radu pomaže najmlađi poslanik”*.
120. Stoga, svaka radnja ili odluka predsedavajućeg Konstitutivne sednice kojom se krše njegove/njene dužnosti i odgovornosti tokom predsedavanja sednicom, kako je izričito navedeno u Poglavlju IV Poslovnika Skupštine i dalje precizirano presudom KO 124/25 Ustavnog suda, predstavlja povredu u smislu stava 1 člana 116. Ustava.
121. Kao što je gore elaborirano, nakon stupanja na snagu Presude u predmetu KO124/25 i do podnošenja aktuelnih zahteva od strane podnosilaca zahteva, Konstitutivna sednica je nastavljena 27. i 29. juna i 1. i 3. jula 2025. godine. Na svim ovim sednicama, predsedavajući sednice je kontinuirano ponavljao zahtev upućen parlamentarnim grupama da predlože po 1(jednog) člana za Komisiju za tajno glasanje. Međutim, Sud primećuje da ni na jednoj od ovih sednica nije postignuto formiranje ove Komisije.
122. Sud podseća da je u presudi KO124/25 utvrdio da Ustav Republike Kosovo ne određuje način glasanja za izbor predsednika Skupštine. Međutim, u tom pogledu, Sud je utvrdio da *„[...] zahteva saradnju u dobroj veri izabranih poslanika radi pronalaženja neophodnog kompromisa ili konsenzusa o svim pitanjima koja se pojavljuju ili mogu pojaviti, uključujući izbor kandidata/kinje za predsednika/cu Skupštine, ili način glasanja, tokom formiranja ustavnih organa nakon slobodnih izbora, ali uvek u okviru zahteva i ograničenja utvrđenih Ustavom Republike Kosovo i Poslovníkom Skupštine (vidi stav 185 presude KO124/25)“*.
123. U tom smislu, nedostatak konsenzusa poslanika da se nastavi sa promenom glasanja, naime prelazak na tajno glasanje radi glasanja istog kandidata za predsednika Skupštine, a posebno neuspeh u predlaganju ili delegiranju članova za sastav Komisije za tajno glasanje je jasan pokazatelj da proces konstituisanja Skupštine ne može da zavisi od fizičkog skupljanja poslanika svakih 48 (četrdeset osam) sati, gde se kontinuirano predlaže formiranje Komisije za tajno glasanje.
124. Sud ističe da pravo najstarijeg poslanika da predsedava radom konstitutivne sednice do izbora predsednika Skupštine, kako je predviđeno članom 9. (Predsedavanje konstitutivnom sednicom) Poslovnika Skupštine, mora biti tumačeno u skladu sa relevantnim odredbama Ustava i u funkciji ispunjenja ustavne svrhe konstituisanja Skupštine.
125. Dalje, tokom održanih sednica za konstituisanje Skupštine 1, 3. i 5. maja 2025. godine, a posebno onih koje su nastavljene nakon stupanja na snagu presude u slučaju KO124/25, prema spisima predmeta, Sud primećuje da se poslanici nisu složili da delegiraju članove u sastav za formiranje Komisije za tajno glasanje. Shodno tome, u nedostatku volje poslanika za formiranje Komisije za tajno glasanje, ponovljeni predlog predsedavajućeg Konstitutivne sednice prema parlamentarnim grupama za delegiranje poslanika u

Komisiji, rezultiralo je nemogućnošću izabranih poslanika Skupštine da, u roku od 30 (trideset) dana, glasaju za predsednika Skupštine.

126. U nastavku elaboriranja, Sud primećuje da na održanim sednicama za konstituisanje Skupštine u roku od 30 (trideset) dana nakon stupanja na snagu presude u slučaju KO124/25, odnosno od 27. juna do 26. jula 2025. godine, nije uspeo da se glasa za kandidata/kandidatkinju za predsednika Skupštine. Shodno tome, Sud ocenjuje da su ponovljene radnje predsedavajućeg da sprovede i koordinira održavanje konstitutivne sednice u skladu sa presudom Suda u slučaju KO124/25 predstavljaju prekoračenje formalnih i svečanih nadležnosti u vezi sa dnevnim redom Konstitutivne sednice, što je istovremeno imalo za posledicu nekonstituisanje Skupštine u skladu sa odredbama stava 1 člana 66, u vezi sa stavovima 2, 3 i 4 člana 67. Ustava.
127. Sud naglašava da koji god ili koja god ima čast da predsedava Konstitutivnom sednicom, istovremeno ima obavezu, u skladu sa Glavom IV Poslovnika Skupštine i članom 76. [Poslovnik o radu] Ustava, da vodi sednicu za konstituisanje Skupštine u duhu dobre vere, konstruktivne saradnje i koordinacije sa svim izabranim poslanicima ka njenom uspešnom zaključenju prema odredbama stava 1 člana 66, i stavova 2, 3 i 4 člana 67. [Izbor predsednika i potpredsednika] Ustava.
128. Konačno, Sud konstatuje da (i) izabrani poslanici Skupštine nisu sproveli presudu Suda u slučaju KO124/25 nakon isteka roka od 30 (trideset) dana; (ii) radnje predsedavajućeg Konstitutivne sednice nisu u saglasnosti sa stavom 1 člana 116 Ustava, i (iii) sve sednice održane od 27. juna do 26. jula 2025. godine moraju biti proglašene nevažećim.
129. Na osnovu svojih konstatacija, Sud, u pogledu sprovođenja Presude Suda u slučaju KO124/25 nakon isteka roka od 30 (trideset) dana da (i) izabrani poslanici Skupštine nisu sproveli presudu Suda u slučaju KO124/25 i (ii) da radnje predsedavajućeg Konstitutivne sednice Skupštine nisu u skladu sa presudom Suda i, kao rezultat toga, povređen je stav 1 člana 116 [Pravni efekat odluka] Ustava Republike Kosovo, a koje konstatacije rezultiraju proglašenjem nevažećim svih sednica održanih od 27. juna do 26. jula 2025. godine. Sledstveno, Sud ocenjuje da predsedavajući sednice treba da nastavi sa tačkom 3 i 4. dnevnog reda Konstitutivne sednice, usvojene 8. aprila 2025. godine, koja sadrži izbor predsednika/ce i potpredsednika Skupštine, kao i u odsustvu konsenzusa za tajno glasanje, postupak treba nastaviti otvorenim glasanjem.

II. U vezi sa obavezom nastavka i zaključenja konstitutivne sednice

130. Kao što je naglašeno kroz njegovu sudsku praksu, u pogledu delotvornog funkcionisanja državnih institucija, Sud je kontinuirano ponavljao da u službi očuvanja ustavnog poretka Republike Kosovo, koji se zasniva na principima demokratije, poštovanja ljudskih prava i sloboda, vladavine prava, nediskriminacije, pluralizma i podele vlasti, Ustav Republike Kosovo je izvor autoriteta svake vlasti i on određuje granice vršenja ovog autoriteta.
131. Shodno tome, Ustavni sud, kao konačni autoritet za tumačenje Ustava, ponavlja važnost tumačenja Ustava u vezi sa konstituisanjem Skupštine. Dalje, Sud još jednom naglašava da nepoštovanje presuda Ustavnog suda od strane izabranih poslanika predstavlja nepoštovanje Ustava i njihovog ustavnog mandata, a njegovo nepoštovanje u okolnostima nekonstituisanja Skupštine u suprotnosti je sa principima sadržanim u Ustavu Republike Kosovo.

132. U nastavku, Sud još jednom ukazuje na principe i standarde koji se odnose na sprovođenje odluka Ustavnog suda. Kao što je gore precizirano, Sud ponavlja da nepoštovanje odluka Ustavnog suda predstavlja nepoštovanje Ustava. Stoga, u smislu nesprovođenja odluka Ustavnog suda, kako je potvrdila i Venecijanska komisija, mere preduzete za sprovođenje odluka Ustavnog suda su legitimne (vidi stav 69 Mišljenja CDL-AD (2017) 003). U okolnostima konkretnog slučaja, Sud ocenjuje da, zbog činjenice da dosadašnje sednice nisu sprovedene u skladu sa presudom u slučaju KO124/25, proces treba vratiti u preostalu fazu. Iz tog razloga, Sud naglašava da je nastavak Konstitutivne sednice sa ciljem konstituisanja i funkcionalizacije Skupštine Republike Kosovo u skladu sa Ustavom i njegovim duhom i da se nastavak Konstitutivne sednice smatra neophodnim kako bi Skupština Republike Kosovo kao predstavničko, zakonodavno i nadzorno telo bila u potpunosti funkcionalna u vršenju svog ustavnog mandata.
133. U svetlu konstatacije Suda o nesprovođenju njegove presude u slučaju KO124/25, što je direktno rezultiralo neispunjavanjem ustavnih obaveza od strane izabranih poslanika za konstituisanje Skupštine, Sud u nastavku ponovo ističe ustavnu obavezu izabranih poslanika za konstituisanje Skupštine. Neophodnost ispunjavanja tačaka dnevnog reda za konstituisanje Skupštine direktno proizilazi iz efekata i posledica koje konstituisanje ustavnog predstavničkog tela proizvodi na funkcionisanje ustavnog poretka Republike Kosovo. U ovim okolnostima, i na osnovu zahteva koji su mu podneti, Sud, u svojstvu konačnog autoriteta za tumačenje Ustava, ponovno naglašava vitalnu funkciju jedne važnost konstituisaneja Skupštine nakon izbora, gde izabrani predstavnici naroda dobijaju legitimitet za jedan ustavni mandat zastupljenosti od 4 (četiri) godine u Skupštini Republike, a potom i njihova Vlada, izabrana preko Skupštine, u skladu sa postupcima utvrđenim Ustavom.
134. S obzirom na navedeno, Sud smatra da je nastavak Konstitutivne sednice kako bi se dao efekat ispunjavanju ustavne obaveze konstituisanja Skupštine neophodan radi sprovođenja uspostavljanja i delotvornog funkcionisanja državnih institucija Republike Kosovo i da kao takav služi sprovođenju principa podele vlasti i kontrole i ravnoteže između njih, kako je utvrđeno u članu 4 [Oblik Vladanja i Podela Vlasti] Ustava.
135. Sud je naglasio da Konstitutivna sednica koja se održi, ali ne bira predsednika i potpredsednike Skupštine predstavlja nezavršenu sednicu, budući da ne ispunjava zahtev iz stava 1 člana 66. Ustava. U nastavku ovoga i u smislu zaključivanja Konstitutivne sednice, Sud ponavlja važnost nastavka ove sednice i njeno zaključivanje konstituisanjem Skupštine u skladu sa ustavnim principima i vrednostima, koja proizilazi iz ustavnih principa i odredbi i koja mora slediti duh poverenja i konstruktivne saradnje svih izabranih poslanika.
136. Prema ustavnom tumačenju, stav 2 člana 67 [Izbor predsednika i potpredsednika] Ustava sadrži dva (2) neodvojiva elementa, naime (i) pravo najveće parlamentarne grupe da predloži predsednika Skupštine (vidi tumačenje Suda u slučaju KO119/14, stav 116); i (ii) da se predloženi kandidat bira većinom glasova svih poslanika Skupštine. Uzimajući ovo u obzir i u vezi sa drugim elementom, Sud smatra da zahtev da predsednik Skupštine bude izabran većinom glasova svih poslanika Skupštine uspostavlja jasan i objektivan standard ustavnog legitimiteta.
137. U nastavku, Sud je takođe naglasio da je većina potrebna za izbor predsednika Skupštine „*većinom glasova svih poslanika Skupštine*“, odnosno 61 (šezdeset jedan) glas u Skupštini od 120 (sto dvadeset) poslanika i da, prema Sudu, odstupanje od ovog ustavnog standarda,

u bilo kojim okolnostima, krši ustavni legitimitet procesa konstituisanja Skupštine, u skladu sa Ustavom Republike Kosovo.

138. U tom smislu, Sud je naglasio da neuspeh u postizanju potrebne većine za izbor kandidata koga je predložila najveća parlamentarna grupa za predsednika Skupštine predstavlja, s druge strane, neuspeh poslanika da uspešno zaključe konstitutivnu sednicu, takođe u smislu ustavne obaveze utvrđene u stavu 1 člana 66 Ustava (videti stav 129 presude u slučaju KO124/25).
139. Sud podseća da je svojom presudom u slučaju KO124/25 utvrdio da *„održavanje i okončanje konstitutivne sednice treba da se vodi u skladu sa ustavnim odredbama za konstituisanje Skupštine, glavom IV (Konstituisanje Skupštine) Poslovnika Skupštine i dosadašnjim parlamentarnim praksama konstituisanja Skupštine Republike Kosovo.“* (vidi stav 187 presude u slučaju KO124/25).
140. U tom cilju, Sud smatra da predsedavajući Konstitutivne sednice treba da nastavi sednicu sa tačkom 3 i 4 dnevnog reda, pozivajući predstavnika najveće parlamentarne grupe da predloži kandidata/tkinju za predsednika/cu Skupštine i nastavi sa postupkom glasanja o kandidatu kako je započet i sproveden tokom prvih 5 (pet) sednica za glasanje o kandidatu/tkinju za predsednika/cu Skupštine. U tom smislu, Sud podseća da je na sednicama za konstituisanje Skupštine održanim 19. aprila, 23. aprila, 25. aprila, 27. aprila i 29. aprila, nakon predloga kandidata od strane najveće parlamentarne grupe, postupak glasanja odvijen javnim glasanjem (vidi odluke [br. 09-V-004, od 19. aprila 2025.; br. 09-V-005, od 23. aprila 2025.; br. 09-V-006, od 25. aprila 2025.; br. 09-V-007, od 27. aprila 2025.; i br. 09-V-008, od 29. aprila 2025. godine]).
141. Što se tiče dosadašnje parlamentarne prakse, Sud, na osnovu dokumentacije primljene od Skupštine, odnosno transkripata konstitutivnih sednica Skupštine saziva III (Konstitutivna sednica od 4. i 9. januara 2008. godine), saziva IV (Konstitutivna sednica od 21. februara 2011. godine); saziva V (Konstitutivna sednica od 17. jula, 18. septembra i 8. decembra 2014. godine); saziva VI (Konstitutivna sednica od 3, 4, 10, 14, 24. avgusta i 7. septembra 2017. godine); saziva VII i VIII, primećuje da su na ovim sednicama, za konstituisanje Skupštine, predsednik i njegovi potpredsednici birani javnim glasanjem. Odnosno, prema transkriptu konstitutivne sednice od 4. i 9. januara 2008. godine, na osnovu Ustavnog okvira Kosova, 9. januara 2008. godine, nakon predlaganja kandidata za predsednika i potpredsednike iz albanske većine, predsedavajući konstitutivne sednice, nakon konstatacije da je na ovoj sednici prisutno 111 (sto jedanaest) poslanika, pozvao je *„poslanike da se, formalnim glasanjem podizanjem ruke, bez rasprave, izjasne o njihovom izboru“*. Kao rezultat glasanja, predsednik i 5(pet) potpredsednika su izabrani sa 88 (osamdeset osam) glasova „za“, dok je 1 (jedan) glasao protiv i nije bilo uzdržanih. Dalje, na osnovu transkripta konstitutivne sednice od 21. februara 2011. godine, proizilazi da je u vezi sa tačkom dnevnog reda za izbor predsednika, nakon predlaganja kandidata za predsednika iz parlamentarne grupe Partia Demokratike e Kosovës, predsedavajuća konstitutivne sednice, nakon što je konstatovala da je prisutno 118 (sto osamnaest) poslanika, pozvala iste da se *„podizanjem ruke izjasne „za“, „protiv“ ili „uzdržani“*, gde je za izbor predsednika glasalo 90 (devedeset) poslanika, 17 (sedamnaest) je glasalo protiv i 3 (tri) poslanika su bila uzdržana. Na istoj sednici, u vezi sa četvrtom tačkom dnevnog reda za izbor potpredsednika, njihov izbor je izvršen javnim glasanjem, pri čemu je izabrano pet potpredsednika Skupštine. Treće, na osnovu transkripta sa *„konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo, održane 17. jula, 18. septembra i 8. decembra 2014. godine“*, proizilazi da je na sednici od 8. decembra 2014. godine, u vezi sa tačkom dnevnog reda za

izbor predsjednika i potpredsjednika Skupštine, nakon predlaganja kandidata za predsjednika Skupštine, nakon što je konstatovala da je prisutno 119 (sto devetnaest) poslanika, predsjedavajuća pozvala je iste da glasaju za predloženog kandidata „*podizanjem ruke*“. U ovom slučaju, predsjednik Skupštine je izabran većinom glasova svih poslanika, pri čemu je 71 (sedamdeset jedan) poslanik glasao za, 42 (četrdeset dva) je glasalo protiv, a nijedan poslanik nije bio uzdržan. U istoj sednici, potpredsjednici Skupštine izabrani su većinom glasova svih poslanika putem javnog glasanja. Dalje, na osnovu „*Transkripta sa konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo, održane 3, 4, 10, 14, 24. avgusta i 7. septembra 2017. godine*“, proizilazi da je na sednici od 7. septembra 2017. godine predsjednik Skupštine zamolio poslanike da glasaju podizanjem ruke za predloženog kandidata za predsjednika Skupštine. Kao rezultat toga, u glasanju je učestvovalo 114 (sto četrnaest) poslanika, od kojih je 62 (šezdeset dva) glasalo za, a 52 (pedeset dva) protiv. U istoj sednici, potpredsjednici Skupštine izabrani su većinom glasova svih poslanika putem javnog glasanja. Dalje, na osnovu „*Transkripta konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo, održane 26. decembra 2019. godine*“, nakon što je predsjedavajući konstatovao da je prisutno 111 (sto jedanaest) poslanika, nastavio je sa zahtevom da se poslanici podizanjem ruke izjasne za predloženog kandidata“. Kandidat predložen za predsjednika Skupštine na ovoj sednici izabran je većinom glasova svih poslanika, pri čemu je 75 (sedamdeset pet) poslanika glasalo za, 27 (dvadeset sedam) je glasalo protiv i 6 (šest) poslanika je bilo uzdržano. U istoj sednici, potpredsjednici Skupštine izabrani su većinom glasova svih poslanika putem javnog glasanja. Konačno, na osnovu „*Transkripta konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo, održane 22. marta 2021. godine*“, nakon što je predsjedavajući konstatovao da je prisutno 113 (sto trinaest) poslanika, zamolio je poslanike da se podizanjem ruke izjasne za predloženog kandidata za predsjednika Skupštine, koji je sa 69 (šezdeset devet) glasova za, 33 (trideset tri) glasa protiv i nijednog uzdržanog izabran za predsjednika Skupštine. Sednica konstituisanja Skupštine, odnosno VIII saziva Skupštine, završena je izborom potpredsjednika, većinom glasova svih poslanika i javnim glasanjem.

142. Na osnovu gore navedenog elaboriranja izbora predsjednika i potpredsjednika Skupštine u njenom III, IV, V, VI, VII i VIII sazivu, proizilazi da je način glasanja za kandidate za predsjednika i potpredsjednika Skupštine sproveden javnim glasanjem.
143. U nastavku, a u kontekstu tumačenja i ocene Suda u slučaju KO124/25 i gore navedenih ocena, Sud, na osnovu stava 1 člana 66, člana 67 i člana 74 Ustava, konstatuje da predsjedavajući Konstitutivne sednice, u nedostatku konsenzusa za tajno glasanje, mora da da predstavlja konstitutivnom sednicom na osnovu glave IV Poslovnika i dosadašnje parlamentarne prakse, tako što će nastaviti sa sprovođenjem tačaka dnevnog reda za izbor predsjednika i potpredsjednika Skupštine, istim načinom glasanja kao što je započeto 19. aprila 2025. godine, i nastavljeno 23, 25, 27. i 29. aprila 2025. godine, odnosno kroz javno glasanje.
144. Dalje, u smislu člana 76 [Poslovnik o radu] Ustava, Sud podseća da poslanici Skupštine, odnosno poslanici konstituisane Skupštine, mogu odrediti, izmeniti ili dopuniti Poslovnik Skupštine, ali uvek u skladu sa Ustavom Republike Kosovo.
145. Dok, u smislu ispunjavanja ustavnih obaveza za konstituisanje Skupštine u roku od 30 (trideset) dana, Sud ponavlja da je pravo predlaganja kandidata za predsjednika Skupštine direktno povezano sa postizanjem većine glasova svih poslanika Skupštine. Sud je već naglasio da ovo pravo predlaganja kandidata za predsjednika Skupštine takođe predstavlja obavezu najveće parlamentarne grupe da sarađuje u dobroj veri i konstruktivno se

konsultuje sa drugim parlamentarnim grupama kako bi se pronašao potrební konsenzus ili kompromis i da ovo pravo ni na koji naćin ne može rezultirati blokíranjem konstituisanja Skupštine (vidi stav 130 presude u slućaju KO124/25).

146. Pre nego što Sud nastavlja sa utvrđivanjem o nastavku Konstitutivne sednice, smatra da je potrebno pojasniti da, osnov za konstituisanje Skupštine ostaje presuda Suda u predmetu KO124/25, kao i proceduralna rešenja utvrđena ovom presudom, koja proistiću iz posledica nesprovođenja ustavnog roka za konstituisanje Skupštine i roka utvrđenog taćkom II izreke presude u predmetu KO124/25.
147. Sud podseća na svoju sudsku praksu, gde je u slućaju KO72/20 naglasio da *„Ustav Republike Kosovo sastoji se od jedinstvene celine ustavnih principa i vrednosti na osnovu kojih je izgrađena i treba da funkcioniše država Republike Kosovo. Ovi principi i vrednosti utelovljuju i odražavaju duh Ustava, koji je prenesen u svaku njegovu normu. Kao takav, Ustav i svaka njegova norma moraju biti tumaćeni u međusobnoj zavisnosti jedan od drugog, a ne izolirani jedan od drugog, uvek imajući u vidu njegove principe i vrednosti. Nijedna ustavna norma se ne može izvući iz konteksta i tumaćiti na mehanićki naćin i nezavisno od ostatka Ustava. Ovo je zbog ćinjenice da Ustav ima unutrašnju koheziju prema kojoj svaki deo ima vezu sa ostalim delovima.“* (vidi stav 346 presude KO72/20 Ustavnog suda).
148. Kada se Sud bavi ustavnošću u slućaju koji je pokrenut pred njim, on uzima u obzir Ustav u celini, kao i njegove osnovne odredbe u Poglavlju I Ustava, a koje se tumaće u vezi sa ustavnim odredbama o spornom pitanju. Shodno tome, u takvim slućajevima, Sud razmatra ustavnost predmeta u smislu vladavine prava i opšteg interesa, a ne subjektivnih interesa bilo koje od strana u postupku.
149. U ovom kontekstu, Sud smatra da kontinuirano predlaganje glasanja za istog kandidata/tkinje za predsednika/cu Skupštine od strane najveće parlamentarne grupe ne treba da služi kao mehanizam blokíranja koji bi onemogućio postizanje većine glasova svih poslanika. U tu svrhu, Sud smatra da se određivanje mehanizma deblokíranja za predlaganje kandidata za predsednika/cu Skupštine smatra neophodnim i da bi u suštini služilo ispunjenju ustavne obaveze za konstituisanje Skupštine i početku njenog funkcionisanja kao predstavnićkog organa suverena. U svetlu ovog razjašnjenja, Sud smatra da u slućaju da se ne postigne većina glasova svih poslanika za izbor predsednika/ce Skupštine, glasanje za predloženog kandidata/tkinju za predsednika Skupštine može se odvijati samo do 3 (tri) puta za istog kandidata/tkinju.
150. Sledstveno, Sud, kao konaćni autoritet za tumaćenje Ustava, na osnovu okolnosti konkretnog slućaja i, uzimajući u obzir to da Konstitutivna sednica Skupštine nije zakljućena ni nakon isteka roka od 30 (trideset) dana utvrđenog Ustavom, konstatuje da se glasanje istog kandidata/tkinje za predsednika/cu Skupštine ne može odvijati više od 3 (tri) puta. Ogranićenje na 3 (tri) kruga glasanja za istog kandidata, zasnovano na duhu Ustava i izboru rukovodilaca institucija, predstavlja zaštitni mehanizam koji osigurava da se volja građana izražena kroz parlamentarne izbore ne manifestuje u državnom institucionalnom vakuumu, već da se sprovodi kroz konstituisanje Skupštine kao vršilac suvereniteta i kao tela sa zakonodavnim i nadzornim nadležnostima.
151. Sud, ovu konstataćiju povezuje sa ustavnim i zakonskim odredbama koje se odnose na glasanje rukovodilaca drugih institucija od strane Skupštine (vidi ćlan 86 [Izbor predsednika] Ustava i ćlan 9. (Izbor Narodnog Advokata) Zakona br.05/L-019 o Narodnom

Advokatu), proces koji se odvija u propisanom roku i kroz razuman broj krugova glasanja. Stoga, Sud ocenjuje da se ograničavanje mogućnosti glasanja za istog kandidata/tkinje za predsednika/cu Skupštine do 3 (tri) puta smatra mehanizmom i prilikom da izabrani poslanici, u duhu konstruktivne saradnje i u duhu vršenja njihovog ustavnog mandata prema odredbama Ustava, postignu ispunjenje svojih ustavnih obaveza za izbor predsednika/ce Skupštine.

152. U smislu konstatacija datih u presudi KO124/25 u vezi sa rokom od 30 (trideset) dana utvrđenim u stavu 1 člana 66, Ustava i pravima i obavezama koje proizilaze iz članova 67 i 74 istog, kao i u svetlu konstatacija donetih kao u ovoj presudi, u slučajevima KO 193/25 i KO 196/25, Sud ponavlja da „[...] *„U kontekstu konstituisanja državnih institucija, Sud je naglasio da se struktura ustavnih normi, a posebno onih koje se odnose na uspostavljanje državnih institucija koje proizilaze iz glasa naroda, mora tumačiti na način koji ostvaruje, a ne blokira uspostavljanje institucija i delotvorno vršenje njihovih funkcija, jer se samo na taj način može pravilno sprovesti princip podele vlasti i kontrole i balansiranja između njih, kako je utvrđeno Ustavom (vidi, slučaj KO72/20, podnosioci Rexhep Selimi i 29 drugih poslanika, Ocena ustavnosti Dekreta predsednika Republike Kosovo, br. 24 / 2020, od 30. aprila 2020. godine, stav 475)“*. U tom smislu, Sud naglašava da je ovo pravilo određeno na osnovu ustavnog principa koji je Sud ponovo potvrdio kroz svoju sudsku praksu, odnosno principa da je svrha ustavnih normi funkcionisanje institucija. U tom kontekstu, Sud smatra da Skupština može ubuduće da pokrene dopunu pravnih normi u vezi sa konstituisanjem Skupštine putem svog Poslovnika, ali dok se ovaj poslednji ne izmeni, važe proceduralna rešenja data ovom Presudom.
153. Stoga, u odsustvu konstituisane Skupštine Republike Kosovo, Ustavni sud, kao konačni autoritet za tumačenje Ustava, primećuje da u duhu ustavnih odredbi u članu 4 [Oblik vladanja i podela vlasti], članu 7 [Vrednosti], članu 16 [Premoć Ustava], članu 63 [Osnovne odredbe], članu 65 [Nadležnosti Skupštine], članu 66 [Izbor i mandat], članu 67 [Izbor predsednika i potpredsednika], članu 70 [Mandat poslanika], članu 74 [Vršenje funkcije] i članu 76 [Poslovnik o radu], jasno proizilazi da je njihova svrha ostvarivanje i funkcionalizacija Skupštine kao predstavničkog tela naroda.
154. U pogledu određivanja obaveza izabranih poslanika u konstituisanju Skupštine kao posledica isteka roka od 30 (trideset) dana utvrđenog u tački II stava 2 izreke presude u slučaju KO124/25, u kom roku Skupština nije uspela da se konstituiše, Sud još jednom ističe odgovornost izabranih poslanika Skupštine da njihove radnje moraju biti u skladu sa Ustavom i njegovim duhom i da moraju doprinositi odvijanju i koordinaciji poslova od javnog interesa za državu.
155. Sud pridaje suštinski značaj okolnostima nekonstituisane Skupštine, koja ne može da vrši svoje zakonodavne nadležnosti, nadležnosti odlučivanja i nadzora, posebno njenoj nemogućnosti da izabere Vladu i ustavne institucije koje proizilaze iz nadležnosti odlučivanja Skupštine, okolnosti koje su dovele do kontinuiranog postojanja Vlade na dužnosti sa ograničenim nadležnostima i bez nadzora Skupštine, okolnosti koje direktno utiču na pravilno funkcionisanje ustavnog poretka u smislu članova 2. [Suverenitet], 4. [Oblik vladanja i podela vlasti] i 7. [Vrednosti] Ustava.
156. Na osnovu gore navedenog elaboriranja, Sud smatra da bi, u interesu očuvanja ustavnog poretka i delotvornog funkcionisanja ključnih državnih institucija u smislu i u svrhu sprovođenja odredbi stava 1 člana 66, stavova 2, 3 i 4 člana 67. i člana 74. Ustava, izabrani članovi Skupštine trebalo da nastave konstitutivnu sednicu Skupštine, koja je započela 15.

aprila, a koja bi trebalo da se zaključi izborom predsednika/ce Skupštine i njegovih/njenih potpredsednika. Imajući to u vidu, Sud smatra da obaveze poslanika koje proizilaze iz stava 1 člana 66, stavova 2, 3 i 4 člana 67. i člana 74. Ustava treba sprovesti i razviti onako kako su započele 15. aprila i trajale do 29. aprila 2025. godine, u skladu sa Poglavljem IV Poslovnika Skupštine i dosadašnjom parlamentarnom praksom za izbor predsednika i potpredsednika Skupštine što je pre moguće, a najkasnije 30 (trideset) dana od dana stupanja na snagu ove presude.

157. U nastavku i u smislu sprovođenja postupka za konstituisanje Skupštine, koji prema konstatacijama ove presude treba da nastavi sa tačkom 3 i 4 dnevnog reda Konstitutivne sednice, Sud podseća da predsedavajući Sednice mora da vodi i sprovodi postupak Konstitutivne sednice u skladu sa obavezama utvrđenim Ustavom, glavom IV Poslovnika i utvrđivanjima ove presude. Shodno tome, Sud smatra da sazivanje i održavanje Konstitutivne sednice, u slučaju pokušaja izbora predsednika i potpredsednika Skupštine, mora biti sprovedeno u skladu sa obavezama utvrđenim Ustavom, glavom IV Poslovnika i konstatacijama ove presude. Shodno tome i s obzirom na kontinuirane napore Skupštine da izabere predsednika i potpredsednike u roku od 30 (trideset) dana od stupanja na snagu ove presude, Sud podseća na važnost da predsedavajući konstitutivne sednice održavanje konstitutivne sednice sprovodi u skladu sa stavom 5 člana 12 (Izbor potpredsednika Skupštine) Poslovnika Skupštine, koji predviđa da „*Prekidi u toku konstitutivne sednice ne mogu biti duži od 48 časa*“.
158. Sud, u pogledu obaveza poslanika za sprovođenjem Konstitutivne sednice, ponavlja da je izbor predsednika i potpredsednika Skupštine preduslov za početak funkcionisanja Skupštine, a u kontekstu odredbi članova 4, 7 i 74 Ustava, to zahteva da svi izabrani poslanici tokom glasanja kandidata za predsednika i potpredsednike Skupštine, budu prisutni i glasaju. Sud ponovo ističe da u okolnostima konkretnog slučaja da nema boljeg interesa Republike Kosovo od konstituisanja najvišeg predstavničkog organa.
159. Sud ponavlja da je, u okolnostima konkretnog slučaja, vršenje funkcije izabranih poslanika u skladu sa ovim Ustavom, zakonima i poslovníkom Skupštine, koje rezultira izborom predsednika i potpredsednika Skupštine, u najboljem interesu Republike Kosovo i služi očuvanju ustavnog poretka i garantuje funkcionisanje institucija. Kao rezultat toga, Sud još jednom podvlači da nema boljeg interesa Republike Kosovo od toga da najviši predstavnički organ bude konstituisan i da što pre počne sa funkcionisanjem i vršenjem svojih ustavnih nadležnosti i obaveza.
160. Sledstveno, Sud utvrđuje da predsedavajući Konstitutivne sednice, mora da nastavi od tačke 3. dnevnog reda Konstitutivne sednice, usvojene 8. aprila 2025. godine, i u skladu sa stavom 2 člana 67. [Izbor predsednika i potpredsednika], pozove predstavnika najveće parlamentarne grupe da predloži kandidata za predsednika Skupštine Republike Kosovo, koji se bira javnim glasanjem, koje se glasanje može odvijati samo do 3 (tri) puta za istog kandidata. Sledstveno, Sud utvrđuje da izabrani poslanici Skupštine, moraju da izaberu predsednika i potpredsednike Skupštine Republike Kosovo shodno tačkama 3 i 4 dnevnog reda Konstitutivne sednice, u roku od 30 (trideset) dana od dana stupanja na snagu ove presude.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa stavom 5 člana 113. Ustava, članom 20 Zakona i pravilima 46 (4) i 48 (1) (a) i 72 Poslovnika, dana 7. avgusta 2025. godine:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI jednoglasno, zahtev prihvatljivim
- II. DA UTVRDI, jednoglasno, da izabrani poslanici Skupštine Republike Kosovo nisu sproveli presudu Ustavnog suda Republike Kosovo od 26. juna 2025. godine u slučaju KO124/25, i da se sledstveno sve sednice održane od 27. juna do 26. jula 2025. godine proglašavaju nevažećim;
- III. DA UTVRDI, jednoglasno, da predsedavajući Konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo nije postupio u saglasnosti sa presudom Ustavnog suda Republike Kosovo u slučaju KO124/25, od 26. juna 2025. godine, i da su sledstveno njegove radnje u nesaglasnosti sa stavom 1 člana 116. [Pravni efekat odluka] Ustava Republike Kosovo;
- IV. DA NALOŽI, sa 6 (šest) glasova za i 1 (jedan) protiv, predsedavajućem Konstitutivne sednice Skupštine Republike Kosovo, da nastavi od tačke 3. dnevnog reda Konstitutivne sednice, usvojene 8. aprila 2025. godine, i u skladu sa stavom 2 člana 67. [Izbor predsednika i potpredsednika], pozove predstavnika najveće parlamentarne grupe da predloži kandidata za predsednika Skupštine Republike Kosovo, koji se bira javnim glasanjem, koje se glasanje može odvijati samo do 3 (tri) puta za istog kandidata;
- V. DA NALOŽI, jednoglasno, da svi izabrani poslanici Skupštine Republike Kosovo, u skladu sa članom 4. [Oblik vladanja i podela vlasti], članom 7. [Vrednosti] i članom 74. [Vršenje funkcije] Ustava Republike Kosovo, tokom postupka izbora predsednika i potpredsednika Skupštine Republike Kosovo, budu prisutni i glasaju;
- VI. DA NALOŽI, sa 6 (šest) glasova za i 1 (jedan) protiv, da izabrani poslanici Skupštine Republike Kosovo, u skladu sa stavovima 2, 3 i 4 člana 67. [Izbor predsednika i potpredsednika] Ustava Republike Kosovo, izaberu predsednika i potpredsednike Skupštine Republike Kosovo shodno tačkama 3 i 4 dnevnog reda Konstitutivne sednice, u roku od 30 (trideset) dana od dana stupanja na snagu ove presude;
- VII. DA NASTAVI, jednoglasno, privremenu meru uvedenu 24. jula 2025. godine do stupanja na snagu ove presude;
- VIII. DA DOSTAVI ovu presudu strankama;
- IX. DA OBJAVI ovu presudu u Službenom listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 4 člana 20. (Odluke) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo;

- X. DA KONSTATUJE da ova presuda stupa na snagu na dan objavljivanja iste od strane Ustavnog suda Republike Kosovo i obaveštenja stranaka.

Sudija izvestilac

Predsednik Ustavnog suda

Bajram Ljatifi

Nexhmi Rexhepi